UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Blanka Šparovec

PROSTORSKI POTENCIALI ZA VZPOSTAVITEV ZELENEGA SISTEMA NA PRIMERU MESTA KRANJ

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

ENVIRONMENTAL POTENTIALS FOR THE ESTABLISHMENT OF GREEN SYSTEM ON THE CASE OF THE TOWN OF KRANJ

GRADUATION THESIS
University Studies

Ljubljana, 2008

Diplomsko delo je zaključek univerzitetnega študija krajinske arhitekture. Opravljeno je bilo na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Diplomsko delo je odobrila študijska komisija Oddelka za krajinsko arhitekturo in za mentorico imenovala prof. dr. Ano Kučan.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Davorin Gazvoda
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Član: prof. dr. Ana Kučan
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Član: doc. dr. Tatjana Capuder Vidmar
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Datum zagovora:

Diplomsko delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo diplomskega dela v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice biotehniške fakultete. Izjavljam, da je diplomsko delo, ki sem ga oddala v elektronski obliki identično tiskani verziji.

Blanka Šparovec

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Dn
DK UDK 712.25 (497.4 Kranj) (043.2)
KG Kranj/odprti prostor/zelene površine/prostorski potenciali/zeleni sistem
AV ŠPAROVEC, Blanka
SA KUČAN, Ana (mentor)
KZ SI – 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
LI 2007
IN PROSTORSKI POTENCIALI ZA VZPOSTAVITEV ZELENEGA SISTEMA NA PRIMERU MESTA KRANJ
TD Diplomsko delo (univerzitetni študij)
OP XI, 59, [3] str., 58 sl., 1 pril., 68 vir.
IJ sl
JI sl/en
AI Diplomsko delo obravnava prostorske potenciale za vzpostavitev zelenega sistema na primeru mesta Kranj. Temeljna izhodišča so bila preverjena splošno preko različnih virov literature in konkretno določena na podlagi treh vidikov: strukturno-morfološki, socialno-funkcionalni ter ekološki vidik. Prvi obsega naravne značilnosti Kranja, t.j. stik mesta s krajino in vodo ter lego in podobo mesta. Preko drugega so predstavljene potencialne površine za parkovne in rekreacijske namene. Medtem ko ekološki vidik izpostavlja ohranjanje narave in naravnih kakovosti. Predstavljeni prostorski potenciali za vzpostavitev zelenega sistema v Kranju temeljijo na obstoječih prostorskih aktih mestne občine Kranj, katere se dopolni s potencialnimi novimi površinami z novo namembnostjo in vsebino. Kar se tiče vsebine, strukture, razporeditve in količine zelenih površin in odprtega prostora mesta pa so poglavitni predlogi koncepta: linijska ureditev parka vzdolž kanjona Kokre s pobočjem Ovčan; oblikovna ureditev odprtih prostorov in zelenih površin fakultete, srednjih in osnovnih šol, vrtcev, doma za starejše občane, območja opuščenih industrijskih con, območja ob kulturnih domovih in javnih ustanovah in lokalnih središčih; ureditev in vzpostavitev novih športno-rekreacijskih parkov, poljavnih zelenih površin in parkovnih ureditev znotraj in ob stanovanjskih območij; vzpostavitev ambientalno prijetnih in varnih kolesarskih in pešpoti, ureditev gozdnih površin kot parkovni gozd; ureditev območij za vrtičke in določitev območij, ki se urejajo in varujejo z režimi zelenega sistema.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Dn
DC UDC 712.25 (497.4 Kranj) (043.2)
CX Kranj/open space/green spaces/ environmental potentials/green system
AU ŠPAROVEC, Blanka
AA KUČAN, Ana (supervisor)
PP SI – 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
PB University of Ljubljana, Biotecnical Faculty, Department for Landscape Architecture
PY 2008
TI ENVIRONMENTAL POTENTIALS FOR THE ESTABLISHMENT OF GREEN SYSTEM ON THE CASE OF THE TOWN OF KRANJ
DT Graduation Thesis (University studies)
NO XI, 59, [3] p., 58 fig., 1 ann., 68 vir.
LA sl
AL sl/en
AB Theme of the dissertation is spatial potentials for the establishment of green system on the case of the city of Kranj. Basic racks were proved through several literature sources and concretely defined on the basis of three aspects: structural-morphological, social-functional and ecological aspect. First aspect comprises of natural characteristics of Kranj, i.e. connection of the town to the landscape and water, and also position and outlook of Kranj. The second aspect presents potential areas for the park and recreational purposes. But the ecological aspect on the other hand stresses preservation of nature and natural qualities. Presented spatial potentials for the establishment of the greeen system in Kranj are based on the existing spatial plans of the Municipality of Kranj, which are supplemented with potential new areas with new intented use and content. Regarding the content, structure, dispersion and quantity of the green areas and open spaces of the town, the basic propositions of this concept are: lineal settlement of the park alongside Kokra river and with the slope Ovčane; designed regulation of the open spaces and green areas of the faculty, high- and primary schools, kindergartens, home of senior citizens, areas of abandoned industry zones, areas next to cultural buildings, public institutions and local centres; arrangement and establishment of new sport-recreational parks, semi-public green spaces and park regulations inside and by the residential areas; establishment of the ambientaly pleasant and save cycling and walking paths, regulation of forest areas as a park; settlement of the areas for vegetable gardens and definition of areas that need to be maintained and protected with the green system regimes.

KAZALO VSEBINE

str.

Ključna dokumentacijska informacija (KDI) III
Key Words Documentation (KWD) IV
Kazalo vsebine V
Kazalo slik VIII
Kazalo prilog XI

1 UVOD 1
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA 1
1.2 DELOVNA HIPOTEZA 2
1.3 CILJI NALOGE 2
1.4 METODA DELA 2

2 ODPRTE IN ZELENE POVRŠINE 3
2.1 OPREDELITEV POJMOV 3
2.1.1 Mestna krajina 3
2.1.2 Odprti prostor 3
2.1.3 Zelene površine 4
2.1.4 Naravne prvine 4
2.1.5 Zeleni sistem 5
2.1.6 Pomen zelenega sistema 5
2.2 TIPOLOGIJA IN VSEBINSKA ČLENITEV ZELENIH POVRŠIN 6
2.3 VLOGA ZELENIH POVRŠIN 8
2.3.1 Strukturno – morfološki vidik 8
2.3.2 Ekološki vidik 9
2.3.3 Socialno – funkcionalni vidik 10

3 NASTANEK, RAZVOJ IN PREDSTAVITEV MESTA KRANJ 12
3.1 GEOGRAFSKA UMEŠČENOST 12
3.2 OPREDELITEV OBMOČJA OBDELAVE 12
3.3 RAZVOJ IN URBANISTIČNE ZNAČILNOSTI MESTA 14

4 ANALIZA STANJA IN POTENCIALI PROSTORA ... 17
4.1 STRUKTURNO – MORFOLOŠKI VIDIK ... 17
4.1.1 Krajinske značilnosti ... 17
4.1.2 Naravne značilnosti ... 19
4.1.2.1 Vodotoki ... 19
4.1.2.2 Savski log ... 22
4.1.2.3 Šmarjetna gora ... 23
4.1.3 Ustvarjene značilnosti ... 23
4.1.3.1 Parkovne ureditve ... 23
4.1.3.2 Večji odprti prostori ... 23
4.1.3.3 Obstoječi drevoredi ... 24
4.1.3.4 Druge povezave (rovi, poti) ... 25
4.1.3.5 Pomembnejša drevesa ... 27
4.1.3.6 Vstopi v mesto ... 28
4.1.3.7 Robovi ... 28
4.1.4 Območja omejitev ... 31
4.1.4.1 Območja varovanja vodnih virov ... 31
4.1.4.2 Varstvo kmetijskih zemljišč ... 31
4.1.4.3 Varstvo gozdov ... 31
4.1.4.4 Varstvo kulturne dediščine ... 31
4.2 SOCIALNO – FUNKCIONALNI VIDIK ... 33
4.2.1 Parkovne ureditve in potenciali za parkovne ureditve ... 34
4.2.1.1 Mestni parki ... 34
4.2.1.2 Tematski parki ... 36
4.2.1.3 Zelene površine v stanovanjskih območjih ali stanovanjska krajina ... 40
4.2.1.4 Mestni in primestni gozdovi ... 41
4.2.1.5 Pokopališča ... 41
4.2.1.6 Območja vrtičkov ... 41
4.2.2 Površine in potenciali za rekreacijo ... 42
4.2.2.1 Športno rekreacijski parki ... 42
4.2.2.2 Rekreacijska območja ... 44
4.3 EKOLOŠKI VIDIK ... 46
4.3.1 Ohranjanje narave in naravnih kakovosti ... 46

5 KONCEPT UREDITVE ZELENIH IN ODPRTIH POVRŠIN IN IZHODIŠČA ZA NJIHOVO ZDRUŽLJIVOST Z DRUGIMI RABAMI 49

6 SKLEP 53

7 POVZETEK 54

8 VIRI 55

8.1 CITIRANI VIRI 55

8.2 DRUGI VIRI 59

ZAHVALA
PRILOGE

KAZALO SLIK

str.

Slika 1: Prikaz geografske umeščenosti mesta Kranj (Pregledna…, 2002) 12

Slika 2: Območje obdelave 13

Slika 3: Območja širitve pozidave 16

Slika 4: Prerez a – b - c (glej sliko 2) 18

Slika 5: Staro mestno jedro z višinskimi silhuetami treh cerkva; v ozadju so Kamniško Savinjske Alpe 19

Slika 6: Regulirani del Save, na območju zapuščenih industrijskih obratov; v ozadju Šmarjetna gora in Jošt (1); Rob pozidave sega na rob brežine (2a, 2b); Most čez Savo preozek za vse uporabnike (3); Dostop do vode je omogočen, vendar so moteči pogledi na še vedno delujoče industrijske obrate(4) (kartografska podloga: DOF, 2006) 20

Slika 7: Pogled na kanjon Kokre s Kokrškega mostu (1); Pogled z Kokrškega mostu v kanjon (2); Vhod v kanjon s starega mestnega jedra (3); Sprehajalne poti v kanjonu (4,5) (kartografska podloga: DOF, 2006) 21

Slika 8: Prodnate sipine na vzhodnem delu Savskega otoka (1); Dostop do skladišč na zahodni strani Savskega otoka (2); Nevarna viseča brv, ki povezuje desni in levi breg Savskega kanala (pogled proti severu) (3); Pozidava na zahodni strani kanala (pogled proti jugu mesta) onemogoča neposreden stik z vodo (4); Pogled na jug Savskega otoka (5) (kartografska podloga: DOF, 2006) 22

Slika 9 (levo): Prešernov gaj 23

Slika 10 (desno): Park La Ciotat 23

Slika 11: Prikaz poteka predvidene severne obvoznice in ohranjena zelena cezura med mestom Kranj in vasjo Rupa. Obvoznica bo pomenila veliko oviro v dostopu do severnega rekreacijskega zaledja (Brinovec, 2002). 24

Slika 12 (levo): Lipov drevored ob Gregorčičevi ulici 25

Slika 13 (sredina): Drevored kot členitveni element na parkirišču pri nakupovalnem centru Supernova na Savskem logu 25

Slika 14 (desno): Asfaltirana kolesarska in pešpot, ki povezuje severni del mesta z zaledjem 25

Slika 15: Vhodi v Kranjske rove (kartografska podloga: DOF, 2006) 26

Slika 16 (levo): Kranjski konglomerat v rovu (Kranjski…, 2008).....26

Slika 17 (sredina): Prihod iz rova, kjer se nam odpre pogled na kanjon Kokre (Otvoritev…, 2008) 26

Slika 18 (desno): Obnova in ponovno odprtje rovov, bi lahko pripomogla k izboljšanju povezav med dolinama dveh rek in z ureditvijo soban z različnimi tematskimi vsebinami popestrila dogajanje v starem delu mesta (Otvoritev…, 2008).....26

Slika 19: Podporne galerije v neposredni bližini vhoda v rove. Dostop do njih ni omogočen. 27

Slika 20 (levo): Neoznačen dostop do kanjona Kokre z Jurčičeve ulice v bližini Prešernovega gaja 27

Slika 21 (sredina): Neoznačen dostop do starega mestnega jedra pod Jelenovim klancem 27

Slika 22 (desno): Neoznačen spust z južnega dela starega mestnega jedra na Pungertu 27

Slika 23: Eno izmed zavarovanih dreves je tudi sekvoja (*Sequoiadendron teum*) pri Kranjski gimnaziji 28

Slika 24 (levo): Z izgradnjo severne obvoznice lahko površine ob severni vpadnici postanejo zanimive za manj privlačne dejavnosti. 28

Slika 25 (sredina): Kranjsko polje 28

Slika 26 (desno): Industrijski obrati na Laborah 28

Slika 27 (levo): Pogled na pomol dvignjenega starega mestnega jedra 29

Slika 28 (desno): Pogled iz Struževega na skakalnico državnega panožnega nordijskega centra 29

Slika 29: Strukturno – morfološki vidik 30

Slika 30: Večje zelene površine na desnem bregu (levo) in levem bregu (sredina) vzdolž kanjona Kokre; na prehodih čez Kokro se nam odpirajo različni pogledi, npr. na gotsko cerkev sv. Kancijana (desno) 35

Slika 31: Pobočje Ovčan, kjer bi v sklopu parka uredili večje otroško igrišče in sprehajališča ter prostore za različne programe 35

Slika 32: Parkovno bi lahko uredili tudi severni del Savskega loga, kjer bi z vsebinsko in oblikovno ureditvijo lahko pripomogli k izboljšanju videzne kakovosti otoka in mesta samega in povezali severni in južni del otoka. 35

Slika 33: Šolski center Zlato polje: montažna dvorana z drsališčem (levo); vstopna točka na vzhodu ZN (sredina); manjša parkovno urejena zelena površina ob Fakulteti za organizacijske vede (desno) 36

Slika 34: Opuščene industrijske cone na desnem (levo, sredina) in levem (desno) bregu Save 37

Slika 35: Eno izmed neograjenih zunanjih igrišč (levo); OŠ Franceta Prešerna z veliko zelenega prostora okrog šole (sredina), ki bi z dodatnim oblikovanjem lahko bila zbirališče bližnjih stanovalcev večstanovanjskih objektov na Zlatem polju. 38

Slika 36 (desno): Bivšo ekonomsko šolo, ob Prešernovem gaju, naj bi se namenilo za 13 vrtčevskih oddelkov (Stavba…, 2008). Območje je primerno, saj ima dovolj zunanjega prostora, kjer bi se lahko uredilo otroško igrišče, ki bi ga lahko uporabljali, predvsem v popoldanskem času tudi ostali prebivalci. 38

Slika 37 (levo): Javno otroško igrišče GibiGib 38

Slika 38 (sredina): Posamezna igrala kot del stanovanjske krajine na Planini 38

Slika 39 (desno): Pelaič (2004) je izbrano lokacijo otroškega igrišča predvidela v neposredni bližini Kokrškega mostu. Izbrana lokacija za otroško igrišče bi omogočala dostop z vseh področij ožjega mesta Kranj, naselja Planina in Primskovo. 38

Slika 40: Uporabniki in njihovi obiskovalci redno zahajajo v bližnji mestni gozd, ki je priljubljeno sprehajališče tudi za bližnje stanovalce. 39

Slika 41 (levo): Pungert, končna točka mestnega jedra, kjer je tudi razgledišče nad sotočjem Kokre in Save 39

Slika 42 (sredina): Glavni trg, kjer se odvijajo ulični, gledališki, glasbeni in zabavni dogodki in delavnice 39

Slika 43 (desno): Grad Kieselstein bodo prenovili in na njegovem kompleksu vzpostavili večnamenski kulturni prostor in uredili kulturno prireditveni prostor (Pridobili…, 2007). 39

Slika 44 (levo): Na območju zdravstvenega doma so neizkoriščeni odprti prostori, ki bi jih z dodatno ureditvijo lahko namenili zaposlenim in obiskovalcem. 40

Slika 45 (sredina): Odprti prostor pred avlo mestne občine Kranj, ki je zdaj namenjen brezplačnemu parkiranju, bi lahko uredili v trg. 40

Slika 46 (desno): Lokacija za novo Osrednjo knjižnico v bivših prostorih Globusa 40

Slika 47 (levo): Delno ograjena zelena površina ob novejši večstanovanjski gradnji na Zlatem polju 41

Slika 48 (sredina): Športna igrišča v stanovanjskem naselju na Planini 41

Slika 49 (desno): Zelena površina v stanovanjskem naselju na Zlatem polju, kjer kljub veliki površini niso urejeni prostori za druženje in igro 41

Slika 50: Neprimerne lokacije vrtičkov so ob robu ceste (levo), v bližini reke Kokre (sredina) 42

Slika 51 (desno): Zelene površine v stanovanjski soseski na Hujah zasedajo vrtički 42

Slika 52: Možnost ureditve zunanjih rekreacijskih površin na območju rekreacijskega Mega centra 43

Slika 53: Parkirišča ob industrijskem obratu Iskra (levo) in Sava (desno). 43

Slika 54: Socialno – funkcionalni vidik 45

Slika 55: Glinokopna jezera v Bobovku (Čukova jama) 47

Slika 56: Ekološki vidik 48

Slika 57: Shema osnovne ideje koncepta ureditve zelenih in odprtih površin mesta Kranj 50

Slika 58: Koncept ureditve zelenih in odprtih površin mesta Kranj 52

KAZALO PRILOG

Priloga Karta rabe prostora M 1: 15000

1 UVOD

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Za današnji čas je značilno povečanje zanimanja ljudi za zelene površine v mestih, kar je posledica novih spoznanj o odnosu narava – človek na eni in krize okolja na drugi strani. Vse bolj je v ospredju splošnega zanimanja skrb za človekovo okolje, zdravo življenje in kakovostno preživljanje prostega časa, zato postajajo tudi potrebe po neposrednem stiku in doživljanju narave vedno bolj izrazite. Ljudje se vedno bolj ukvarjajo z aktivnostmi, med katerimi so številne vezane na zelene površine mesta.
Ne gre samo za rekreativni vidik zelenih površin, ki je vezan na prosti čas, temveč tudi za samo bivanje in celo delo v kakovostno urejenem odprtem prostoru, ki je v današnjem času pogosto spregledan vidik kakovosti življenja. In to se še posebno kaže v načrtovanju območij stanovanjske gradnje, šol, vrtcev, domov za starejše, javnih institucij in tudi poslovnih in industrijskih objektov. Tudi bivanje v etažnih stanovanjih, brez lastne zelene površine (vrta), povečuje pomen javnih odprtih prostorov v mestu, ki pogosto prevzemajo naloge zasebnih.

Kranj ima visok delež zelenih in odprtih površin, z izjemo srednjeveškega jedra in poslovno-upravnega središča, ki predstavljajo možnosti za izboljšanje kakovosti bivanja in zadovoljstva prebivalcev, sooblikujejo podobo in strukturo mestnega prostora in vzpostavljajo ekološko ravnovesje v njem. Vendar so zaradi ohlapno opredeljenih funkcij, vsebin in strukturnih značilnosti izpostavljene številnim pritiskom stihijskega razvoja. Trenutno dejavnost zanje izbirajo investitorji, katerih namen je trženje s prostorom in tako prostori, namenjeni zelenju, športu in rekreaciji zasedajo stanovanjski in poslovni objekti ali parkirišča. Zato je treba nujno zajeti celoten spekter možnosti, opredeliti vizije in usmeritve, v katerih se bodo našli in združili različni interesi v skupno dobro vseh prebivalcev.

1.2 DELOVNA HIPOTEZA

Naloga temelji na predpostavki, da bi z vzpostavitvijo sistema zelenih površin prispevali k prepoznavnosti številnih spregledanih in neizkoriščenih potencialov odprtega prostora Kranja in zelenih površin mesta. S programsko dopolnitvijo in fizičnimi povezavami bi bilo mogoče učinkovito povezati zelene in odprte površine mesta z zaledjem.
Z zelenim sistemom bi izkoristili možnosti uvedbe novih vsebinskih kategorij, ki bi povezale obstoječe zelene in odprte površine v učinkovit sistem, predvsem tam, kjer je to smiselno oz. potrebno.

1.3 CILJI NALOGE

Glavni cilji naloge so:

- ugotoviti krajinske značilnosti širšega prostora mesta Kranj;
- raziskati stanje in razporeditev zelenih površin v mestu ter prepoznati neizkoriščene površine znotraj mesta in v zaledju, ki bi bile potencialno ustrezne za umestitev v sistem zelenih in odprtih površin;
- poiskati ekološke in funkcionalne povezave med zelenimi in odprtimi površinami v mestu in zaledju;
- podati predlog koncepta ureditve zelenih in odprtih površin mesta Kranj.

1.4 METODA DELA

Metoda dela zajema zbiranje informacij (pregled strokovne literature) o prostorskih vidikih in pomenu zelenih in odprtih površin.
Za preveritev hipoteze in dosego ciljev je bila potrebna analiza obstoječega stanja, ki je poleg terenskega dela z opazovanjem, popisovanjem, fotografiranjem obsegala tudi analizo različnih pisnih in grafičnih virov o urbanističnem razvoju mesta ter predvidenih posegih v mesto.
Na podlagi ugotovitev so bili v grafični obliki izdelani in predstavljeni:
- strukturno–morfološki vidik,
- socialno–funkcionalni vidik,
- ekološki vidik in
- koncept ureditve zelenih in odprtih površin na primeru mesta Kranj.

2 ODPRTE IN ZELENE POVRŠINE

2.1 OPREDELITEV POJMOV

2.1.1 Mestna krajina

Mestna krajina kot zaključeni prostorski sklopi in posamezne krajinske prvine so pomembne strukturne prvine mestnega prostora (Simoneti, 2000), ki zadovoljujejo določene človekove potrebe, pomembno prispevajo k zgradbi mesta in doživljanju prostora in hkrati odsevajo družbene razmere (Šuklje in sod., 2001).
Danes je za načrtovanje mestne krajine značilno privzemanje spoznanj iz ekologije, ki narekujejo povezovanje posameznih sestavin v sistem zelenih površin. Mestna krajina je na ta način dobila bolj prepoznavno vlogo narave v mestu, njeno načrtovanje pa je postalo eno od ključnih nalog sodobnega urbanizma (Simoneti, 2000).

V izrazu mestna krajina so v sklopu naloge zajeti vsi tipi zelenih površin in odprtega prostora mesta ter tudi naravni prostori. Šukljetova (2000) se npr. sprašuje, ali naj se naravni prostori v mestu pojavljajo kot tip mestne krajine in jih je zato smiselno vključiti v sistem zelenih površin ali jih smiselno obravnavati kot poseben nivo – kot sistem narave v mestu. Iz stališča rabe kot pravi Šuklje (2000) so to prostori, ki v sistem zelenih površin vnašajo omejitve in so s stališča funkcij odprtega prostora mrtve točke v sistemu, ki ne povezujejo ampak lahko celo ločujejo.

Na splošno lahko rečemo, da krajino lahko vidimo na dva načina: prvi se opira na širše razumevanje pojma oz. bolj splošno pojmovanje - krajina tako predstavlja prostor, v katerega je umeščeno mestno tkivo (zgradbe in infrastruktura), se pravi prostorski okvir mesta; po drugem, bolj specifičnem pa je krajina odprt (pogosto zelen) prostor znotraj mestnega tkiva (Gazvoda, 1996).

2.1.2 Odprti prostor

Ogrin (1982) opredeljuje odprti prostor v mestu kot območja, ki niso zasedena z zazidavo in imajo ploskovni značaj.

Odprti prostor mesta, kot navaja Šuklje (2001), niso le ulica, trg, park in zelenica, temveč je kompleksen organizem z mnogimi prepletajočimi se funkcijami in pojavnimi oblikami, s svojo notranjo logiko in posebnostmi. Obravnava vseh potencialov in možnosti odprtega prostora lahko vodi v sanacijo prostora oziroma izboljšanje posameznih, danes večinoma celo zanemarjenih in degradiranih prostorov.

Odprt prostor je lahko opredeljen tudi kot prostor, načrtovan za pešce, dostopen vsem ljudem, ki generira javno in kulturno življenje v naselju. Ima povezovalno in členitveno funkcijo ter je del simbolne identitete naselja (Uredba…, 2004). Sem spadajo trgi, razširjene vstopne ploščadi pred različnimi javnimi ustanovami, tržnice, odprti prostori longitudinalnega tipa, ulice, podolgovati trgi, utrjena nabrežja, podhodi, pasaže ter evakuacijske površine. Ta opredelitev velja predvsem za naselja.

2.1.3 Zelene površine

Značilnost zelenih površin je prisotnost vegetacijskih prvin (Goriup, 1983). Njihova namembnost ni natančno opredeljena in je lahko mnogovrstna (Balantič, 2007).

Mestne zelene površine Uredba o prostorskem redu Slovenija (2004) opredeljuje kot:

- Zelene površine

To so območja odprtega prostora v poselitvenih območjih ali v odprti krajini, kjer delež naravnih prvin določa prostorske značilnosti in prepoznavnosti območja. Delijo se na območja za rekreacijo in šport na prostem, parke in parkovne ureditve, druge zelene površine in pokopališča. Namenjena so predvsem rekreaciji in športu na prostem, sprostitvi, oddihu, doživljanju krajine in drugim specifičnim funkcijam, vezanim na uporabo odprtega prostora v naseljih. Sem spadajo predvsem zelene površine v stanovanjskih območjih in območja turizma.

- Druge zelene površine

Sem se uvrščajo zelene površine, ki imajo pretežno reprezentativno ali členitveno funkcijo. To so: otroška igrišča, členitveni prostori in elementi, zelene površine v stanovanjskih območjih, mestni in primestni gozd, vrtički, reprezentativne ureditve, ureditve ob poslovnih objektih, zeleni koridorji, drevoredi, obcestne ureditve, ozelenjeni ostanki obrambnih naprav, nasipi, vodni jarki in drugo.

Mestne zelene površine so vse zelene površine v okviru območja mesta in so načeloma sestavljene iz javnih, poljavnih in zasebnih površin (Simoneti, 1997).

Javne zelene površine so pomembna strukturna prvina mesta, ki so se tekom časa umestile v mestno strukturo kot enakovredna, nenadomestljiva prostorska prvina z oblikovalsko strukturnimi, funkcionalno-programskimi in zdravstveno-higienskimi funkcijami (Simoneti, 1997). So mestne zelene površine, ki so v javni in poljavni rabi. Gre za način rabe in dostopnost in ne za načelno vprašanje lastnine (Simoneti, 1994). Javne zelene površine so lahko vsi prostori z zelenjem, do katerih ima javnost vidni in fizični dostop (Tibbalds, 2003).

2.1.4 Naravne prvine

Šuklje (2000) loči več nivojev prisotnosti narave v povezavi z mestom. Glede na širši okvir govori o mestu v naravi in ne obratno, ker na prostor mesta vplivajo vsakodnevne in različne pojavnosti narave, kot so zrak, veter, padavine in sonce kot tudi prostorske značilnosti – elementi reliefa, vode, vegetacija, ki so vedno ovira in potencial. V drugi nivo uvršča ostanke prvobitnih naravnih prostorov, kot so močvirja, gozdovi, vodni in obvodni prostori, klifi kot tudi renaturirani in sekundarni biotopi. Kot elemente, ki se pojavljajo v oblikovanih prostorih mestne krajine pa omenja drevesa, cvetje, zemljo, skale ipd.
Namen naloge ni ločevati med načrtovanimi prostori mestne krajine in ostanki naravnih prvin v mestu in zaledju, temveč iskanje povezave med njimi, seveda tam, kjer je to smiselno oziroma potrebno.
Naravne poteze so ustaljene v zgodovinskem razvoju mesta in pomenijo velik potencial za vzpostavitev zelenega sistema, prav tako omogočajo neposredni stik mestnega zelenja z gozdnim in kmetijskim zaledjem (Kučan, 1995).

2.1.5 Zeleni sistem

Zeleni sistem predstavlja celovit načrtovalski pristop povezovanja zelenih površin in odprtih prostorov v mestu (mestne krajine) v smiselno in učinkovito omrežje in razpoznavno prostorsko celoto (Prostorska…, 2002).

Predstavlja pomembno plansko kategorijo, kar pomeni, da so vloga, pomen in vsebina zelenega sistema določeni na planski ravni, tako v smislu pojavljanja narave v mestu, v vseh njenih oblikah kot tudi v smislu pogojev in principov urejanja in razporejanja nanje vezanih dejavnosti (Kučan, 2000).

Zeleni sistem vključuje in povezuje v prepoznavno celoto vsa območja s prostorskimi značilnostmi zelenih površin. To so območja površin iz namenske rabe ter območja zelenih površin v drugih namenskih rabah (Uredba…, 2004).

Zeleni sistem mesta po eni strani vzpostavlja sistem, ki v povezovalni odnos in prepoznavno celoto združuje, tako po pojavnosti kot vsebini različne zelene površine in odprte površine mesta, na drugi strani pa je sistem tudi izhodišče za opredelitev namenske rabe površin, ki so izključno povezane s sistemom zelenih površin (Šuklje in sod., 2001).

2.1.6 Pomen zelenega sistema

Zakaj sistem? Ker so zelene površine funkcijsko zasnovane in ima vsaka svojo vlogo, jih je zato smiselno povezati v sistem.
Tipološke sestavine mestnega zelenja, glede na zgradbo, kažejo znatno različnost in same po sebi ne težijo k strnitvi v sklop sistemske narave (Ogrin in sod..., 1994).
Težnja po vzpostavitvi sistema je po eni strani priznanje (enakopravnemu) statusu zelenih površin, ki ga imajo v primerjavi z drugimi rabami tal, s čimer je narejen kvalitativen preskok in jim daje aktivnejšo vlogo v mestni zgradbi in jo na ta način uvrsti med potrebne in ne zgolj med prijetne elemente.

Na drugi strani se pojavi potreba po analizi stanja, potenciala in po planskem pogledu na zelene površine. Načrtovanje postane vsestransko in preide iz polja samoumevnosti, spontanosti, kjer so ljudje instinktivno urejali ali pogrešali zelene površine, na področje institucionaliziranosti in birokratizacije, kjer potrebe ljudi izražajo številke in norme.
Razlog za tako stanje je ta, da je odprt prostor najbolj ogrožena kategorija v mestnem prostoru in z vidika profitne ekonomije ni ekonomsko upravičena in zato tudi neprivlačna za privatne investitorje (Doležal in Kučan, 1996).

In zato razporeditev zelenih površin ne sme biti prepuščena naključju. Njihova vloga mora biti konkretno utemeljena tako, da ni nobenega dvoma o upravičenosti njihovega obstoja (Galzer, 1970).

Kako pomembna je zakonska opredelitev, oblikovana na podlagi strokovnih utemeljitev obstoječih odprtih površin (Doležal in Kučan, 1996), se npr. pokaže pri stanovanjskih novogradnjah, kjer zaradi dobička narašča gostota stanovanjskih površin na račun kvalitetnih zelenih.

Medtem, ko so današnje novogradnje pogosto tarča kritik na račun primanjkujočih zelenih površin, avtorji pogosto hvalijo kakovostno urejene soseske iz sedemdesetih let (Gazvoda.., 2001).

2.2 TIPOLOGIJA IN VSEBINSKA ČLENITEV ZELENIH POVRŠIN

Za diplomsko delo je pomembna opredelitev tipologije mestne krajine, ki temelji na razvrščanju odprtega prostora in zelenih površin glede na obstoječe stanje, naravne lastnosti in ustvarjene razmere in tipologijo, ki temelji na razvrščanju odprtih prostorov in zelenih površin v skupine glede na načrtovano stanje, opredeljeno v prostorskih planih. Prva omogoča preglednost in razlikovanje prostora glede na njegovo trenutno rabo in vidno zaznavnost. Po prostorskem planu pa je tipologija krajine odvisna od naravnih danosti, katerega cilj je upravljanje in načrtno ohranjanje zelenih in odprtih površin preko določene rabe in s tem zagotavljanje delovanja funkcij. Primer planske tipologije je načrt zelenega sistema, kar pomeni, da je določena površina glede na trenutno stanje opredeljena kot travnik oziroma kot kmetijska površina, glede na namembnost pa kot primestna rekreacijska površina.

Funkcije zelenih in odprtih površin so lahko zelo različne. Njihova namembnost je lahko ohranjanje ekološko pomembnih območij, lahko je njihova glavna naloga pridelovanje lesa ali poljskih pridelkov ipd. Nekatere funkcije poleg svoje primarne rabe dopuščajo določene sekundarne, dopolnilne rabe, ki s svojim delovanjem ne ogrožajo osnovne namembnosti. Najpogosteje so kot dopolnilna raba opredeljene prostočasne dejavnosti, predvsem rekreacija. Nekatere zelene in odprte površine pa zaradi svojega značaja dopuščajo izključno eno vrsto rabe kot so npr. naravovarstvena območja, vodovarstvena območja ipd.

Kako iz vidikov sistema zelenih površin opredeliti potrebo po prekrivanju oz. dopolnjevanju osnovne rabe prostora so Šuklje in sod. (2001) v okviru strokovnih podlag za izdelavo Prostorske zasnove novega Prostorskega plana izdelali Tipologijo zelenega sistema Ljubljane – Zeleni sistem mesta. Gre za režime, ki kot dopolnilna raba prekrivajo območja osnovne namenske rabe. Prav tako se z režimom opredeljuje tudi površine, ki zagotavljajo varovanje in ohranjanje namenske rabe.

- **Urejanje z režimom** se uporabi v območjih z drugo namensko rabo, ki so za sistem zelenih in odprtih površin pomembna zaradi morfoloških značilnosti, kot so lega, velikost, členitveni potencial ali ekološkega pomena, ki je lahko klimatski, varovalni ipd. Sem sodijo območja, ki z vidika sistema nimajo ustreznih prostorskih kvalitet in ureditev, kar pomeni, da so krajinsko in urbano degradirana. Z režimom urejanja se predpiše način preureditve degradiranih območij z vidika sistema zelenih površin. To je npr. izboljšanje ambientalnih kvalitet, povečanje deleža naravnih prvin, prepoznavnost območja ipd.

- **Varovanje z režimom** se uporabi v krajinsko kvalitetnih območjih s primarno namensko rabo, ki so pomembna za sistem zelenih in odprtih površin zaradi odprtosti krajine, krajinskih in ekoloških kvalitet in prepoznavne oblike mesta. Taka območja so lahko kulturna krajina, tradicionalno kmetijstvo ipd.

Kot pomoč pri analizi stanja odprtih in zelenih površin so bile pregledane tudi druge tipologije, ki so bile uporabljene za potrebe načrtovanja v različnih strategijah urejanja zelenih in odprtih površin. Doležal razčlenjuje zelene površine glede na njihovo funkcijo, ostali avtorji pa jih opredeljujejo glede na njihovo rabo prostora.

Uredba o prostorskem redu Slovenije (2004) navaja naslednje kategorije zelenega sistema:

- površine za šport in rekreacijo,
- parki: javni parki in parkovne poteze, tematski parki,
- pokopališča,
- druge zelene površine: otroška igrišča, členitveni prostori in elementi, zelene površine v stanovanjskih območjih, mestni in primestni gozdovi, vrtički, reprezentativne ureditve, ureditve ob poslovnih objektih, zeleni koridorji, drevoredi, obcestne ureditve, nasipi, vodni jarki in ostalo.
- drugi javni odprti prostori: trgi, tržnice, ulice, utrjena nabrežja, pasaže, podhodi.

Ogrin in sod. (1994) navajajo naslednje kategorije zelenega sistema: parkovne ureditve, ureditve ob vodotokih, športne parke, stanovanjsko zelenje, naravno zarast, kmetijsko rabo, parkovni gozd, ločitvene pasove, zelenje ob prometnicah, ulice in trge, vrtičke.

Doležal (1991) zelo natančno razčlenjuje zelene površine na:

- zelene površine javnega značaja (gozd, park, manjši park ali zelenica, trg, parkovni trg, zeleni ostanek, sprehajališče, cona za pešce, ulica z drevoredom in zelenjem),
- zelene površine s posebnimi funkcijami (botanični vrt, živalski vrt, avtokamp),
- zelene površine s kulturno in spominsko funkcijo (pokopališče, spominki park, nabrežja),
- zelene površine s pridelovalno funkcijo (njive, travniki, poskusna polja, vrtnarije in drevesnice, vrtički),
- zelene površine (športna igrišča, posebne športne površine),
- zelene površine ob javnih ustanovah (zelene površine ob otroških vrtcih, osnovnih in srednjih šolah in ob drugih javnih ustanovah – reprezentativne ureditve),
- zelene površine ob industrijskih in infrastrukturnih objektih.

Jurkovič (1992) med odprte površine mestnega obrobja uvršča:

- površine z dejavnostmi, ki izrabljajo naravne vire; to so: vrtovi ob stanovanjskih hišah; gozd – gospodarski, varovalni, rekreacijski; obdelovalne površine – njive, travniki, sadovnjaki, drevesnice; izkoriščanje naravnih bogastev – kamnolomi, peskokopi, gramoznice, glinenice;
- posebni biotopi: močvirja, skalna pobočja, reke in manjša vodna telesa kot so: jezera, potoki, stoječa voda;
- rekreacijske površine – večje parkovne ureditve: površine z ohranjenimi prvinami naravne krajine, vodna telesa in urejene športne površine;
- površine s posebnim simbolnim pomenom: površine z večjo naravno ohranjenostjo – gozd, obvodni svet, močvirje; neurbanizirana območja; površine z vizualnimi kvalitetami – vrhovi, razgledne točke; površine s posebnim simbolnim pomenom – pokopališča, okolica cerkva, gradovi, spominski parki;
- nestabilna zemljišča: erodibilna območja, nestabilna območja in odlagališča.

Šepec (1994) razčlenjuje zelene površine v malih mestih na:

- zelene in proste površine ob objektih javnega značaja: trg z zelenjem, ob javnih ustanovah,
- rekreacijsko zelenje: športno igrišče, otroško igrišče, mestni park, odprto kopališče, sprehajalne poti, vrtički,
- stanovanjsko zelenje: zelenje ob enodružinski gradnji, zelenje ob blokovni gradnji,
- industrijsko zelenje: zelenje za členitev,
- naravnejše oblike zelenih površin: zelenje ob vodotokih, gozd, večje skupine dreves,
- prvine gospodarske rabe: njive, sadovnjaki, vinogradi,
- druge oblike zelenih prvin: pokopališče, romarska pot, drevored, ozelenjene parkirne površine.

2.3 VLOGA ZELENIH POVRŠIN

Danes je temeljno izhodišče, ki opredeljuje načrtovanje in urejanje mestne krajine prav to, da posamezne zelene in odprte površine mesta, mestne zelenice, parke, vrtove, drevorede in podobne prvine mestnega prostora, ne glede na njihovo stanje ali sedanjo rabo prepoznamo kot pojavne oblike narave. Sam obseg mestnega zelenja ni pravi kazalnik tega, kako je v mestu ohranjena narava. Pomembnejša je strukturna ureditev mestne narave, položaj samih zelenih površin in njihova povezanost v sistem ter notranja členitev in raznolikost mestne krajine (Marušič, 1999). Raziskovanja in urejanja mestne krajine kot tudi krajine na mestnem obrobju se je potrebno lotiti členjeno in ob upoštevanju številnih njenih pomenov in funkcij.

2.3.1 Strukturno – morfološki vidik

Prostorska zgradba katerekoli prostorske enote je pogojena z naravnimi značilnostmi prostora, kot je relief, pedološka podlaga, nadmorska višina, površinske vode itn. Morfologija prostora določa obliko prostora in s tem vpliva na potenciale in omejitve prostorskega razvoja (Balantič, 2007).

Naravne danosti prostora so vedno in bodo vedno usmerjale razvoj v prostoru in posledično vplivale na strukturno členitev prostora. Posledice so vidne v dosedanjem razvoju dejavnosti v prostoru, saj je potekal v znamenju izrabe obstoječih danosti in hkrati tudi prilagajanja njim (Ogrin, 1989).

Današnja struktura krajine je sestavljena iz dveh neločljivo prepletenih celovitosti v razmerju pozitiv – negativ (Doležal, 1991). Osnovno strukturno ureditev krajine določajo ali relief in reke ali pa ustvarjeni prostorski koridorji, ceste, poselitev, dominante in žarišča, poteze kmetijskih zemljišč in poteze gozdov v krajini (Marušič, 1998). Pozitiv v tem primeru pomeni prostorsko prvino, kar pogosto predstavlja grajeni del krajine, mesta, naselja. Negativ pa je predstavljen kot ploskev, nepozidan oz. naravni del krajine.
Tudi zelene površine lahko nastopajo kot ploskovne (voda, peščena površina, travnik, njiva, gozd) ali prostorske prvine (naravnega ali ustvarjenega izvora).

Prostor mora biti členjen tako, da je njegova struktura jasno čitljiva ne le v prostoru, ampak tudi v zavesti človeka Členjenost je pomembna, da si ljudje zaradi lažje prepoznave in razumevanja prostora ustvarjajo mentalne slike prostora (Lynch, 1974).

2.3.2 Ekološki vidik

Izboljšanje kakovosti bivanja ni odvisna samo od kakovostnih infrastrukturno opremljenih naselij, temveč tudi od razvoja in varstva sistema mestne krajine in ohranjanja raznovrstnosti in posebnosti grajenih in naravnih struktur odprtega prostora v naseljih (Hladnik, 2000).
Naravno okolje ima dvojno vlogo, po eni strani je naravno okolje vir, ki je neizogibno za uresničevanje človekovih razvojnih potreb, po drugi strani pa pomeni razvoju oviro, tako v fizičnem kot tudi v simbolnem smislu, saj ga družbena zavest že sprejema kot vrednoto (Gazvoda in sod., 1997).

Kakovost naravnega prostora se z razvojem določene dejavnosti v njem ali ob njem spremeni, prostor sam pa celo razvrednoti in s tem postane neprivlačen za isto dejavnost. Nasprotja se največkrat pokažejo pri turizmu, rekreaciji in stanovanjski gradnji, zato je z vidika razvoja mest pri prostorskem načrtovanju pomembno ohranjati naravno okolje v mestnem okolju kot tudi naravno v okolju, čeprav je že spremenjeno in s tem od naravnega odmaknjeno (Gazvoda in sod., 1997).

Višja stopnja družbene zavesti se kaže tudi v odnosu do naravnega okolja, predvsem v upoštevanju ekološke obremenitve in življenjskih pogojev posameznih vrst, potrebnih za delovanje ekosistemov (Gazvoda in sod., 1997)

Meje med odprto krajino, primestno in mestno postajajo v sodobnih naseljih zabrisane, saj se poselitev širi v krajino in krajina se prenaša v naselje, robovi med naseljenim in odprtim prostorom postopoma izginjajo (Hladnik, 2000).
Prehod iz naravnega okolja v mestno okolje pa naj bi potekal preko manj raznaravljenih do tistih močno urbaniziranih mestnih zelenih površin, saj mora biti veriga življenjskih okolij za naselitev rastlinskih in živalskih vrst v mestu neprekinjena. Nekatere živalske vrste v svojem življenjskem ciklusu potrebujejo različna okolja (Doležal, 1991).

Gibanje živalim in rastlinam med različnimi življenjskimi okolji omogočajo koridorji – linearna območja v krajini, ki se po svoji zgradbi razlikujejo od okolice (Forman in Godron, 1986). Zaradi svoje zveznosti so najpomembnejši vodni koridorji, lahko pa so tudi ceste in železniške proge.
Lastnost koridorjev se s prekinitvami izgublja. Večje prometnice, železniške proge in tudi večji vodotoki lahko pomenijo oviro za živali, kadar ležijo prečno na smer gibanja. Gibanje ovirajo tudi prevelika homogena območja brez zaklonov, ki z ograjami preprečujejo nemoteno prehajanje živali (Doležal, 1991). Vlogo povezovanja lahko nadomestijo na novo vzpostavljene ali okrepljene zelene površine z najbližjimi naravnimi območji.

Naravna krajina je kot pravita Forman in Godron (1986) najprimernejše življenjsko okolje za rastline in živali, ker ni prisoten človekov vpliv. Vse ostale stopnje: upravljalna krajina (izkoriščene naravne vrste, npr. pašniki in gozd), kultivirana (krajina z vasmi in krpami naravnih ali upravljalnih ekosistemov), primestna (heterogena območja grajenega okolja, poljedelske površine, upravljalno rastje in naravni ekosistemi) in mestna (gosto grajeno

okolje z razpršenimi ostanki krajine ali s krpami urejenih parkov) pa že kažejo upravljanje človeka z naravnimi organizmi.

2.3.3 Socialno – funkcionalni vidik

Osnovna naloga zelenega sistema je, da po socialni plati v čim večji meri zadovolji potrebe prebivalcev.
Potrebe po zelenih površinah se spreminjajo glede na starost, socialni status, stanovanjske razmere in zdravstveno stanje prebivalcev (Šepec, 1994). Nekatere potrebe so skupne vsem prebivalcem: sprostitev, počitek v naravnem okolju, gibanje ipd. Druge so značilne za posamezne skupine ljudi, ki se ukvarjajo s kolesarjenjem, rekreiranjem, sprehajanjem v zdravem in mirnem okolju, obisku turističnih točk ipd. Na razlike v potrebah vplivata tudi način življenja in tip bivanja uporabnikov (Šepec, 1994).

Glede na potrebe prebivalcev mora imeti vsaka zelena površina določeno namembnost, primerno velikost, dobro dostopnost za vse prebivalce mesta in enakomerno razporejenost.
Pomembna je njena včlenitev v mesto, tako v smislu vsebinskih kot tudi prostorskih povezav in soodvisnosti (Doležal, 1991). Povezovanje v zeleni sistem je potrebno zaradi tipološke različnosti med posameznimi sestavinami uskladiti (Kučan, 1995), saj so kot ugotavlja Doležal (1991) z matriko povezav iz socialnega vidika povezave med nekaterimi tipi zelenih površin smiselne, med drugimi pa lahko tudi nezaželene.

Kot pomoč in izhodišča za zagotavljane optimalne razmestitve ter oblikovanje zelenih površin obstajajo številna urbanistična merila, kjer sta bolj kot količina površin pomembni njihova struktura in kakovost. Merila so zato pripomoček ali sredstvo za nadzor (Sulič, 2008).

Res, da nekatere številke v optimalnih razmerah držijo, ampak na splošno jih v prostoru ni mogoče natančno določiti. Zagotavljanje teh površin je na različnih lokacijah pogojeno od starostne zgradbe, socialnega položaja, dostopnosti in uporabnosti teh površin, do številnih prostorskih in ekoloških členiteljev.

Prikazana merila oddaljenosti in velikosti površin so za orientacijski pregled povzeta po Jernejcu (1981) in Pogačniku (1992):

- Vseh zelenih površin:
  - 25 m^2 / prebivalca (min. 16).

- Pešpoti:
  - od stanovanj oddaljene 10 min. hoje.

- Otroško igrišče za najmlajše:
  - v neposredni bližini stanovanjskega objekta,
  - 0,5 m^2 / prebivalca.

- Otroško igrišče za predšolske otroke:
  - polmer vplivnega območja 200 m,
  - 0,5 m^2 / prebivalca.

- Igralni park:
  - polmer vplivnega območja 300 – 500 m
  - velikost 6000 m^2, to je za 1500 – 2000 otrok.

- Igrišče za igro z žogo:
  - polmer vplivnega območja 300 m (0,5 m^2 / prebivalca).

- Park skupine sosesk
  - polmer vplivnega območja 500 m,
  - povprečna površina 1,5 ha oziroma 3 m^2 / prebivalca.

- Park skupine sosesk:
  - polmer vplivnega območja 500 m,
  - povprečna površina 6 ha oziroma 4 m^2 / prebivalca.

- Mestni centralni park:
  - polmer vplivnega območja 1000 m oziroma 10 min. hoje,
  - povprečna površina 20 ha oziroma 5 m^2 / prebivalca.

- Parkovni gozd:
  - polmer vplivnega območja 3 - 8000 m,
  - povprečna površina 100 ha in več oziroma 12 m^2 / prebivalca.

- Športni objekti lokalnega pomena:
  - polmer vplivnega območja 840 m oziroma 10 min. hoje.
  - povprečna površina 3 m^2 / prebivalca.

- Športni objekti mestnega pomena:
  - polmer vplivnega območja 1680 m oziroma 40 min. hoje.

- Zaščitni zeleni pasovi okoli industrije:
  - 50 m x obseg industrijske cone.

- Zeleni zaščitni pas okoli mesta:
  - 20 – 25 m^2 / stanovanje.

- Pokopališče:
  - 0,1 – 0,2 ha / 1000 prebivalcev ali 1,2 – 10 m^2 / prebivalca.

- Vrtičkarstvo:
  - 1,2 – 30 m^2 / prebivalca.

Poleg količinsko zadostnih površinah zelenja pa se pojavlja vprašanje o urejenosti, opremljenosti in vlogi zelenih površin za uporabo in zadovoljevanje potreb. Pogosto je manjša zelena površina z bogatim programom izrabe veliko uporabnejša od večje, neopremljene ali degradirane zelene površine. Odgovor na vprašanje o kvantiteti in kvaliteti zelenih površin je zato možno dobiti iz poznavanja potreb prebivalcev, njihovih dejavnosti v prostoru in iz prostora oz. njegove strukture.

3 NASTANEK, RAZVOJ IN PREDSTAVITEV MESTA KRANJ

3.1 GEOGRAFSKA UMEŠČENOST

Kranj je regionalno središče Gorenjske in po velikosti četrto slovensko mesto ter gospodarsko, zaposlitveno, prometno, izobraževalno, kulturno in športno središče.
Nastal je na stičišču glavne prometne poti (jugozahod – severovzhod), ki povezuje Ljubljano z Jesenicami, Avstrijo in Italijo ter prečne prometne poti (jugozahod – severovzhod), ki povezuje Škofje Loko z Jezerskim in Avstrijo (Krajevni, 1995).
Razvil se je na ravnini ob sotočju rek Save in Kokre med predgorjem Julijskih Alp in osrednjimi Kamniško – Savinjskimi Alpami ter Karavankami.

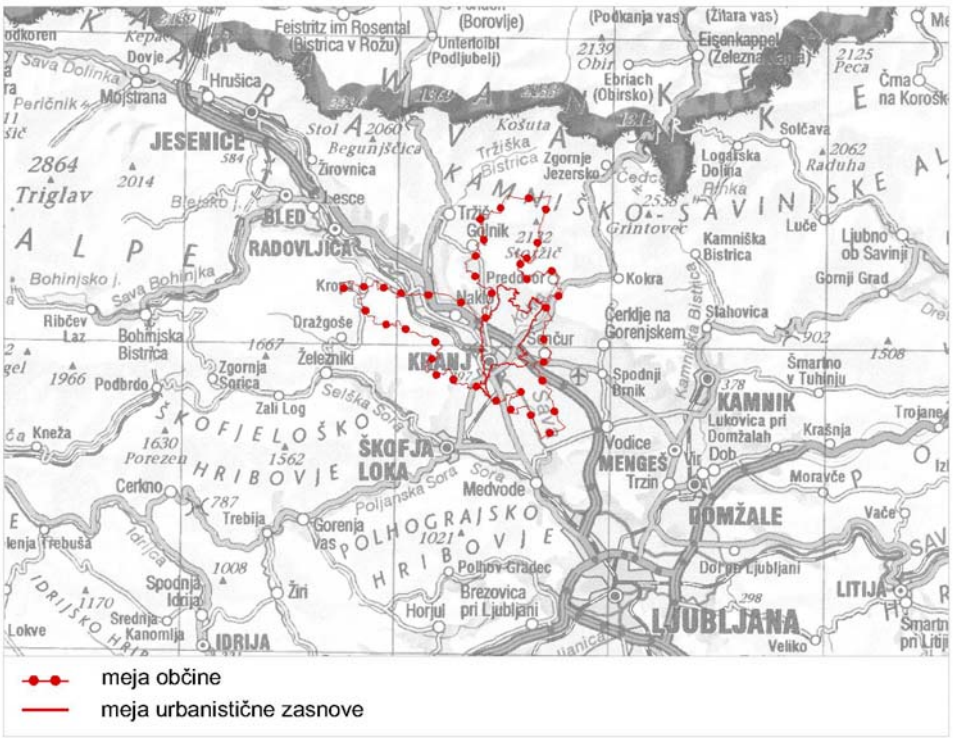

Slika 1: Prikaz geografske umeščenosti mesta Kranj (Pregledna…, 2002)

3.2 OPREDELITEV OBMOČJA OBDELAVE

Območje obdelave je opredeljeno na podlagi Urbanistične zasnove (v nadaljevanju UZ) Kranja (Odlok o prostorskih…, 2003) in obsega 2320,7 ha zemljišč. Vključuje mesto Kranj in obmestna naselja mestnega značaja (Bobovek, Britof, Ilovka, Kokrica, Mlaka pri Kranju Orehovlje, Predoslje, Šutna, Spodnje Bitnje, Srednje Bitnje, Zgornje Bitnje, Žabnica).
Meja zasnove poteka po zunanjih obodih perspektivno opredeljenih območij širitve naselij in vključuje vmesna območja, ki so zanimiva za dolgoročni razvoj mesta.

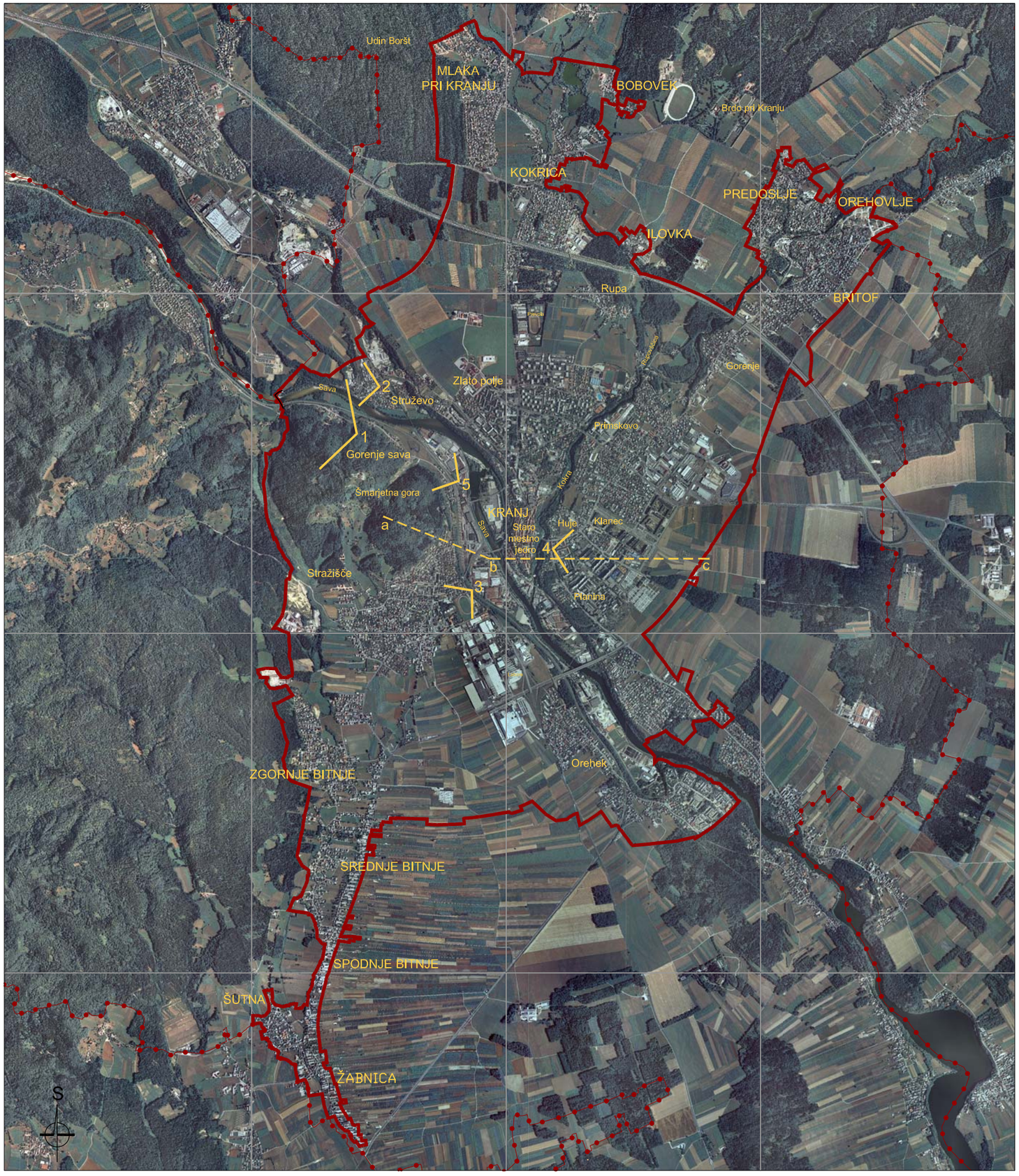

LEGENDA:

meja občine

meja urbanistične zasnove

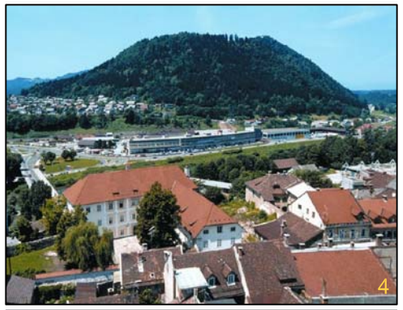

Slika 2

OBMOČJE OBDELAVE

Območje obdelave obsega Urbanistično zasnovo in vse površine izven, ki so pomembne zaradi ekoloških in rekreacijskih funkcij
(kartografska podlaga: DOF, 2006)

3.3 RAZVOJ IN URBANISTIČNE ZNAČILNOSTI MESTA

Na nastanek in razvoj mesta Kranj so v različnih obdobjih vplivali različni dejavniki. Do sredine 19. stol. so na razvoj mesta vplivali strateški in prometni dejavniki. V 20. stol. pa tudi številni drugi (Slavec, 1999).

Izjemen pomen za prostorski razvoj so bili naravnogeografski pogoji, ki so pospeševali kot tudi zavirali širitev mesta. Ugodna strateška lega konglomeratnega pomola je bila pomembna za nastanek in razvoj mesta vse do 16. stol. Koritasta dolina Kokre in Save sta s svojo aluvialno ravnico dolgo časa predstavljali naravno oviro za širitev mesta. Šele gradnja mostov je konec 19. stol. in v 20. stol. zmanjšala fizično pregrado, ki sta jo predstavljali obe reki. Obsežne ravne in gradbeno stabilne površine Kranjsko – Sorškega polja in obsavskih teras so bile ugodne za širitev mesta proti severu, vzhodu, jugu in vzdolž savske doline ter primerne za strnjeno, gosto pozidavo. Na zahodu Šmarjetna gora predstavlja naravno oviro za razvoj mesta (Slavec, 1999).

Po vojni sprejeta odločitev, da se bo industrija v kranjski občini razvijala le v mestu Kranj, je imela velik vpliv na prostorski razvoj. Povzročila je intenzivno industrijsko zazidavo in na ta način ohranila čisto okolje v drugih naseljih v občini, kjer zato prevladuje stanovanjska funkcija. Vplivala je na doseljevanje prebivalstva s podeželja v mesto in bližnja okoliška naselja.
Naraščanje prebivalstva je povzročilo veliko stanovanjsko stisko, ki so jo reševali z organizirano stanovanjsko gradnjo blokovsko stanovanjskih sosesk v mestu, medtem, ko je bilo individualne gradnje razmeroma malo. Blokovska stanovanjska gradnja na podeželju ni bila dovoljena, gradili so predvsem individualne hiše in ob starih vaških jedrih so nastale povsem nove stanovanjske soseske.
V začetku 70. let je prišlo do konkretnejših ukrepov na področju zemljiške politike in revizije urbanistične dokumentacije, ki je dala prednost blokovni gradnji, ker je zagotavljala hitrejše reševanje stanovanjske stiske (Miklavčič, 1975). Pozidala so se najboljša kmetijska zemljišča na zaokroženih območjih, (Zlato polje, Planina, Vodovodni stolp) nanizanih okrog srednjeveškega jedra (Oblak, 1995).
Nadaljnjo širitev stanovanjske gradnje proti severu – Kokrici je skupaj z lokacijo vojašnice na Prevoli, zgrajeno leta 1934, preprečilo državno kmetijsko gospodarstvo, ki je imelo v lasti kmetijska zemljišča na Zlatem polju. Kmetijska zemlja na Planini pa je bila večinoma v rokah kmetov, ki so zemljo prodali in na ta način omogočili v 70. letih širitev mesta proti vzhodu.

Na podlagi leta 1958 sprejetega zakona o nacionalizaciji je morala občina določiti zunanjo mejo zazidave. Na zahodu naj bi se gradnja ustavila pri »Kroni«na Zlatem polju, potekala proti stadionu, prečkala Kokro in zajela južni del Primskovega. Z gradnjo mostu so dodali še vasi Klanec in Huje in določili mejo novega naselja Planina. Leta 1968 sprejet prvi urbanistični načrt je še vedno upošteval začrtano mejo zazidave, vendar pa ga kasnejše urbanistične zasnove, zaradi pritiska stanovanjske gradnje, niso upoštevale (Puhar, 1990).
Ker je bilo v 60. letih načrtno urejanje prostora omejeno samo na mesta, pride v času najbolj intenzivne individualne stanovanjske gradnje do stihijske pozidave predmestij in podeželja.

S sprejetjem Urbanističnega programa občine Kranj in Urbanističnega načrta Kranja leta 1975, se opredeli usmeritev prostorske širitve mesta v smeri proti vzhodu do vzhodne obvoznice, ki predstavlja novo prometno povezavo v smeri Škofja Loka – Jezersko. Na

novo urbano območje se usmeri ves razvoj mesta do leta 1984, ko ga začasno ustavijo omejitve, ki izhajajo iz Zakona o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti.

V zadnjih desetletjih (Odlok o prostorskih…, 2003) se je mesto Kranj širilo predvsem na račun ekstenzivne rabe kmetijskih zemljišč na zunanjem obrobju mesta in vzdolž cestnih komunikacij. Intenzivnost rabe in gostota naselitve v širšem območju mesta sta vse manjši, saj je prevladovala družinska gradnja stanovanjskih hiš, ki predstavlja hkrati rezultat neučinkovitosti družbenih usmeritev. Manjša obmestna naselja se z rastjo združujejo, Kranj sam pa s Stražiščem, Orehkom, Drulovko, Britofom, Predosljami in drugimi tvori sklenjeno zazidano območje.

Razpršena stanovanjska gradnja je značilna za Stražiško polje, Šmarjetno goro, stanovanjske predele ob Gorenjesavski cesti in cestno povezavo Kokrica z Ilovko. V nasprotju z majhnim obsegom razpršene gradnje se neracionalnost rabe prostora v okoliških naseljih kaže v nepovezanosti nove pozidave s staro in neopredeljenosti do bližnjih zemljišč.

Nove zazidalne površine so bile časovno in prostorsko neusklajene, saj so se oblikovale stihijsko z izdelavo lokacij ali na podlagi parcialnih zazidalnih načrtov. Zaostrena prostorska zakonodaja je povzročila izgubo centralnih (oskrbnih) dejavnosti, kar je povzročilo spremembo družbeno dogovorjenih namenskih rab prostora in onemogočilo realizacijo koncepta mesta s sistemom obvoznic in vpadnic na obrobju mesta (Odlok o prostorskih…, 2003).

V dolgoročnem planu (Odlok o prostorskih…, 2003) se na področju stanovanjske gradnje načrtuje razvoj individualne in blokovne gradnje na več novih lokacijah. Na severozahodnem delu UZ se načrtuje širitev naselja Mlaka proti zahodu, na vzhodu z zaokroževanjem poselitve naselja Britof in Planina in na zahodnem delu stanovanjsko območje Pševo (Slika 3).

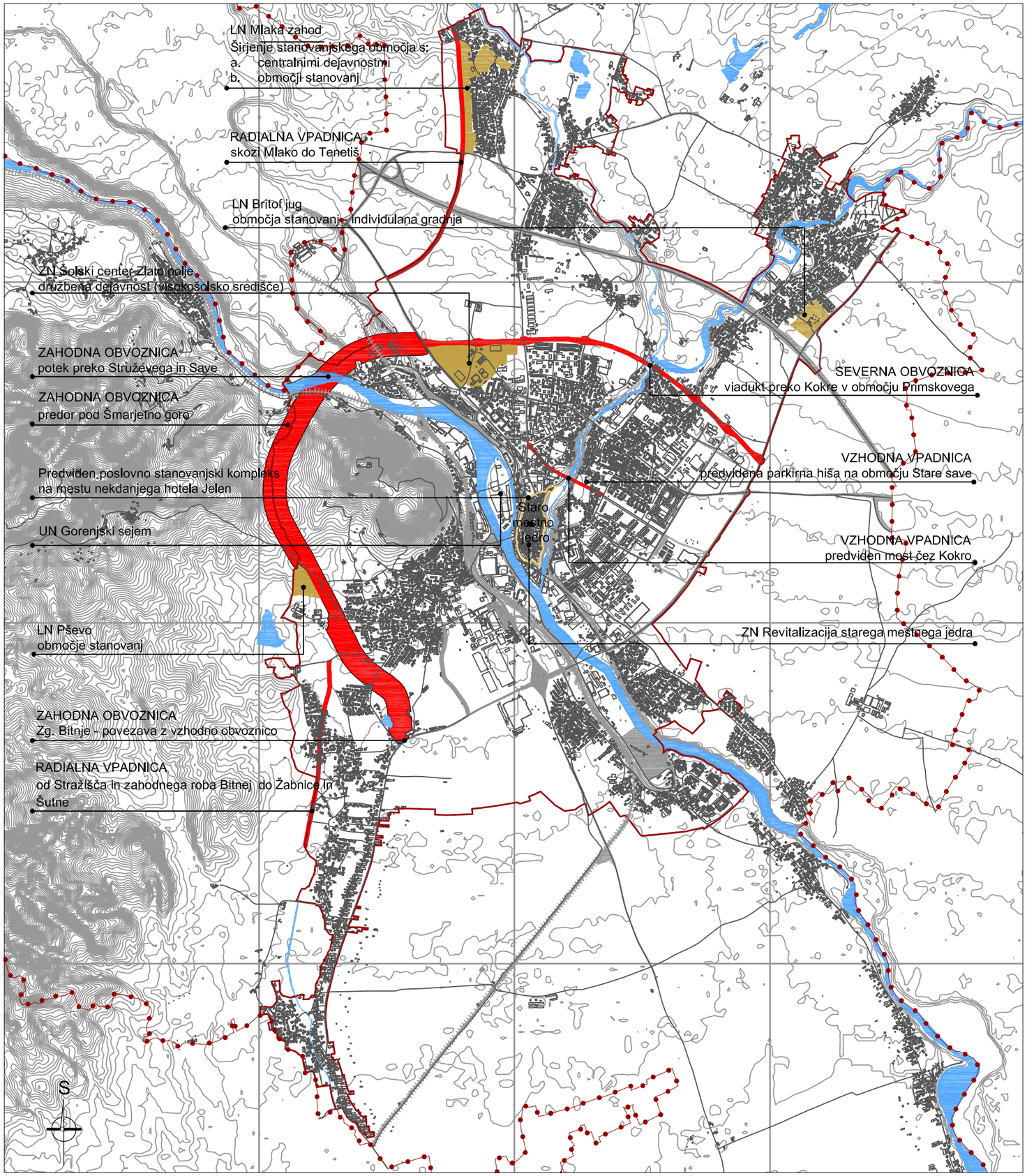

LEGENDA:

- meja občine
- meja urbanistične zasnove
- cesta
- železnica
- struktura poselitve
- obstoječe prometne povezave
- predvidne prometne povezave - koridor
- nova pozidava opredeljena z PIN
- območja vodnih zemljišč

Slika 3

OBMOČJA ŠIRITVE POZIDAVE

(kartografska podloga: TTN5, 2005; Odlok o prostorskih..., 2003)

4 ANALIZA STANJA IN POTENCIALI PROSTORA

Analiza stanja za pregled zelenih površin na ožjem območju Kranja je nastajala na podlagi pregledanih kategorij zelenega sistema, po planu predvidenih (Odlok o prostorskih…,2003) športno rekreacijskih in zelenih površin ter neizkoriščenih prostorskih potencialov, katere jih opredeljuje Šuklje (2001) in lastnih inventarizacij.

Kot smiselna se je pokazala obravnava zelenih in odprtih površin s treh vidikov :

- strukturno – morfološkega, ki opredeljuje, kako odprte in zelene površine členijo in sooblikujejo mestni prostor,
- sociološko – funkcionalnega, ki opredeljuje, kako odprte in zelene površine delujejo za potrebe prebivalcev mesta po rekreaciji, sprostitvi in preživljanju prostega časa v odprtem prostoru in
- ekološkega vidika, ki opredeljuje, kako odprte in zelene površine ustvarjajo pogoje za ekološko ravnovesje in kvaliteto življenjskega okolja v mestu.

4.1 STRUKTURNO – MORFOLOŠKI VIDIK

Analiza potencialov za strukturno morfološki vidik zelenega sistema izhaja iz različnih tipov podatkov: krajinskih značilnosti, naravnih in ustvarjenih danosti prostora ter s pomočjo različnih režimov varovanja, ki vnašajo v prostor pestrost, prostor vizualno členijo in varujejo. Krajinske značilnosti, naravne in ustvarjene danosti in druge omejitve dajejo prostoru v vzajemnem sodelovanju in povezovanju ter odvisnosti drug od drugega enkraten, svojstven in edinstven okvir.

4.1.1 Krajinske značilnosti

Kranj opredeljuje lega na konglomeratnem pomolu, nad sotočjem Kokre in Save. Mesto je postalo sestavni del kranjske ravnine, ko se je iz starega mestnega jedra na pomolu začelo širiti na ravnino na severu.
Staro mestno jedro ima značilno višinsko silhueto s tremi cerkvami, ki se uvršča med najznačilnejše slovenske mestne scenske celote. Zgodovinski in višinski poudarek je zvonik katedrale, katerega je gabaritno presegel Nebotičnik, mestno silhueto pa so dopolnili dimniki številnih tovarn, kot so Tekstilindus, Iskra, Sava in toplarne.

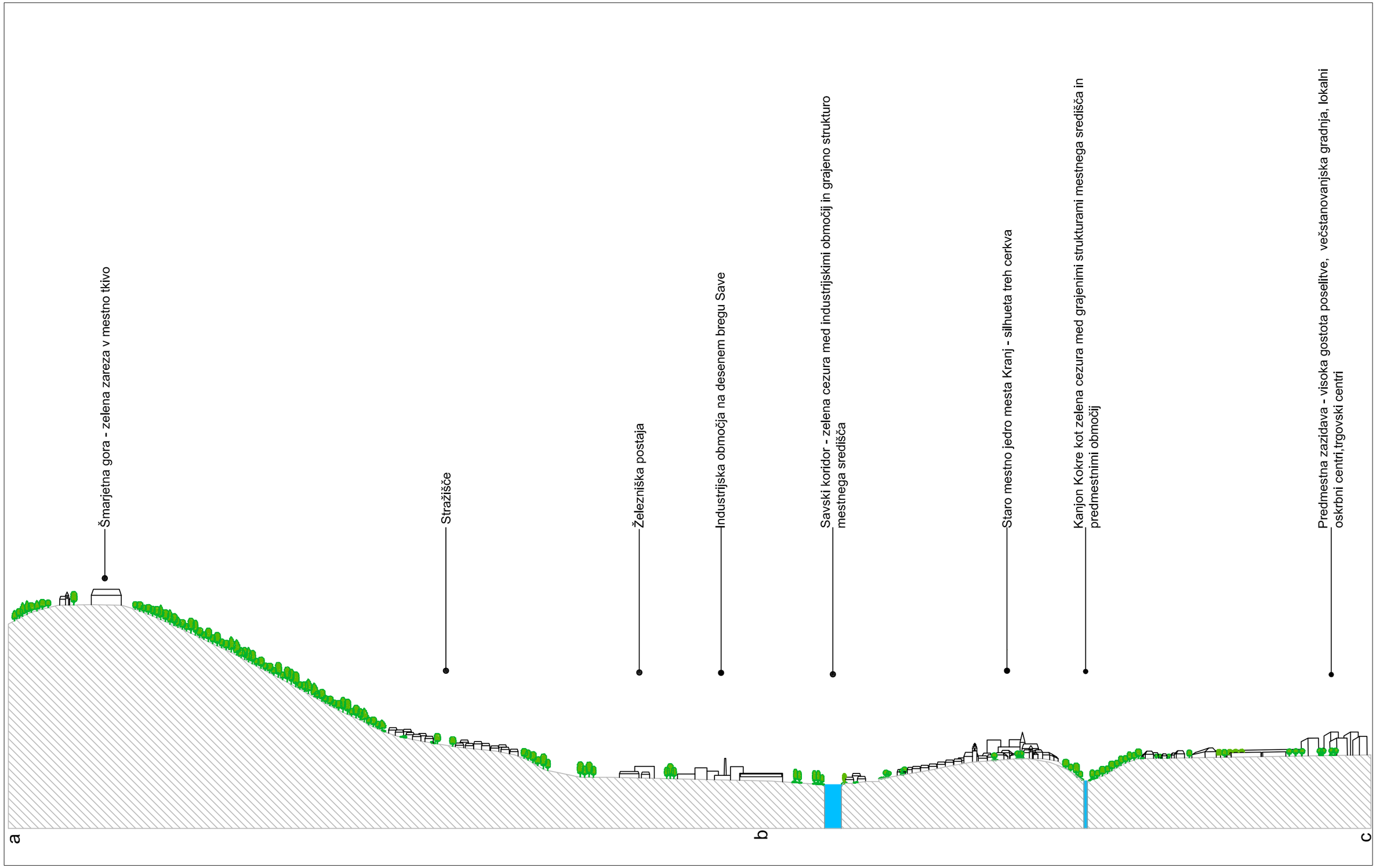

Slika 4: PREREZ a - b - c (glej sliko 2)

Slika 5: Staro mestno jedro z višinskimi silhuetami treh cerkva; v ozadju so Kamniško Savinjske Alpe

Gledano z juga dajejo mestu močan okvir Kamniške Alpe s Storžiškem pogorjem, kamor so usmerjeni mnogi pogledi z mesta prosti severu. Prostorski dominanti na zahodu, ki sta hkrati tudi pomembni izletniški, razgledni in rekreacijski točki, sta Šmarjetna gora in Jošt. Pomembno vizualno in rekreacijsko območje predstavljata zakrasela konglomeratna terasa Udin Boršt med Kranjem in Tržičem in protokolarno posestvo Brdo pri Kranju, ki mejita na UZ, vendar ju je, predvsem zaradi rekreacijskih in ekoloških funkcij smiselno in potrebno vključiti v zeleni sistem.
Ravninski značaj mesta poudarjajo okoliške kmetijske površine, ki imajo poleg produkcijske tudi važno rekreacijsko funkcijo.
Na obrobju Sorškega polja se je na podlagi sklepov, da je smotrno nadaljnje širjenje industrije izven naselij, na kvalitetnih kmetijskih površinah razvilo industrijsko območje Labore.
Obsežne ravne površine kranjskega in skrajnega severnega dela Sorškega polja so nudile ugodne pogoje za nastanek mesta, medtem, ko sta koritasti dolini Save in Kokre z značilnim sistemom teras (Sava je pri Kranju izoblikovala štiri, Kokra dve terasi) odločilno vplivali na nastanek ločenih mestnih predelov (Slavec, 1997).

4.1.2 Naravne značilnosti

Naravne značilnosti obsegajo izstopajoče prvine, kot so relief, vodotoki, površinski pokrov. Med naravnimi prvinami so to predvsem vizualno izstopajoči elementi, kot so reliefno izpostavljena in z gozdom porasla območja, obvodna krajina.

4.1.2.1 Vodotoki

So pomemben element mestne strukture, pomemben krajinski element in nosilci številnih funkcij, kot so ekološka, hidrološka, estetska, športno rekreacijska in socialna (Bizjak in Mikoš, 2001).
Po svoji naravi imajo značilnost povezovalnega koridorja in kot taki so lahko podobno kot drevoredi vez med posameznimi parkovnimi ureditvami znotraj mesta ali pa jih povežejo z zelenim zaledjem v primestnih območjih. Pri urejanju vodotokov je zato pomembno, da je pozornost usmerjena ne le v čistost vode in varstvo pred poplavami, pač pa tudi v obnovo naravne strukture brežin s kvalitetno krajinsko – oblikovalskimi ureditvami.

- **Reka Sava**

Predstavlja glavni vodotok in s svojimi bregovi omejuje območje na zahodu. Njen najvažnejši pritok je reka Kokra, desnih pritokov na območju obdelave Sava nima.
Del rečnega prostora zaseda industrijska raba, ki zmanjšuje vrednost rečnega prostora. Gre za industrijske komplekse, ki ovirajo prehodnost, pomenijo vizualno motnjo v prostoru in povzročajo onesnaženje vode.
Obvodna vegetacija se je ohranila povsod tam, kjer na reko ne mejijo industrijska območja. Neposreden stik z vodo, sprehajanje in kolesarjenje je oteženo, kjer pozidava sega do roba teras, na reguliranem delu Save (območja zapuščenih industrijskih con) in na strmih brežinah. Dostop je na določenih točkah omogočen le preko ozkih stopnic in klančin. Predvsem niso urejeni ustrezni obhodi in prehodi za pešce in kolesarje (viseče poti, stopnice, mostički in pomoli), ki bi povezovali desni in levi breg Save. Na neprivlačnost prostora vplivajo tudi številni prizidki, drvarnice in drugi zasilni objekti, ki bi jih bilo potrebno odstraniti.
Savsko nabrežje bi potrebovalo celostno ureditev in vsebinsko dopolnitev, ki bi prostor naredil privlačnejši in dostopnejši za vse prebivalce, saj so vodne in obvodne površine ene najbolj privlačnih točk pasivne (opazovanje vod, posedanje in sprehodi ob vodi) kot tudi aktivne rekreacije (tek, kolesarjenje ipd.). Prav tako obrečni pas predstavlja velik potencial v smislu vključevanja naravnega okolja, saj omogoča ekološke povezave v vzdolžni smeri.

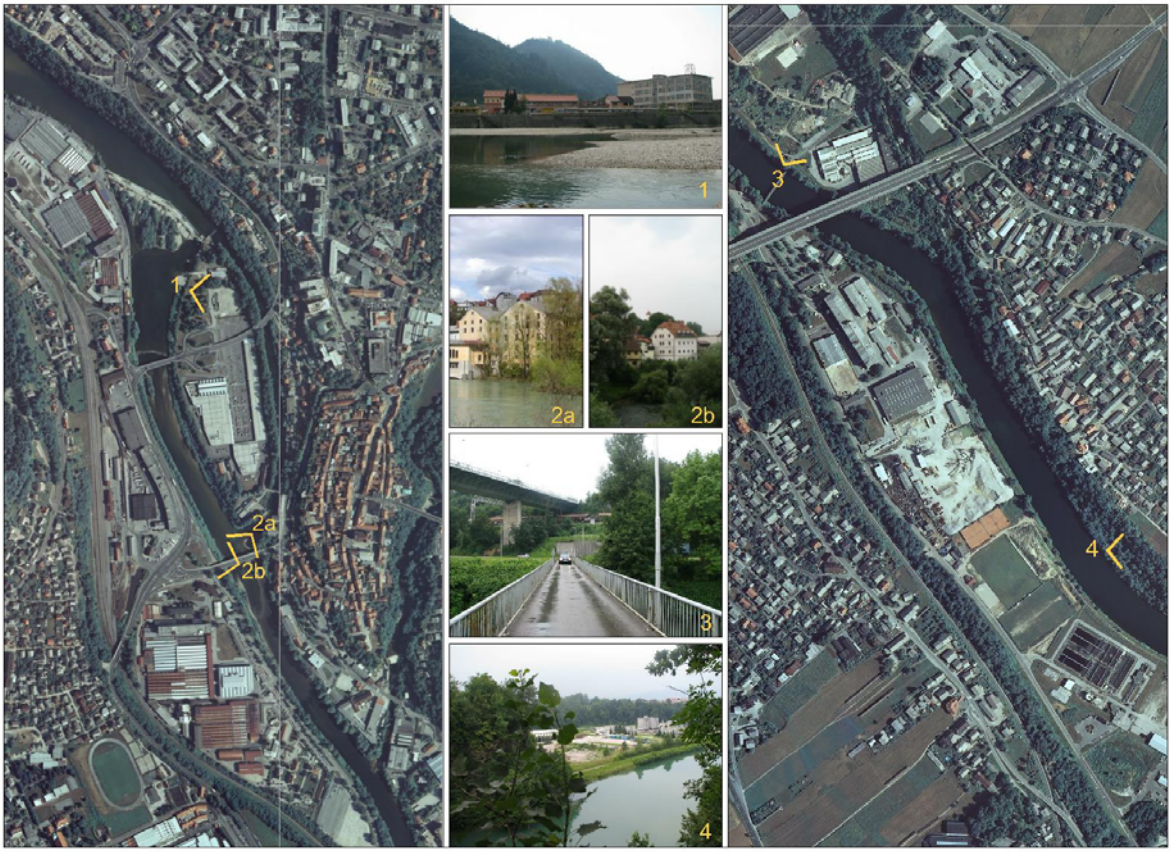

Slika 6: Regulirani del Save, na območju zapuščenih industrijskih obratov; v ozadju Šmarjetna gora in Jošt (1); Rob pozidave sega na rob brežine (2a, 2b); Most čez Savo preozek za vse uporabnike (3); Dostop do vode je omogočen, vendar so moteči pogledi na še vedno delujoče industrijske obrate(4) (kartografska podloga: DOF, 2006)

- **Reka Kokra**

Je ena večjih slovenskih gorskih rek s povirjem v Karavankah. V nižinskem delu svojega porečja je Kokra z nanosi ustvarila rečne terase, v nadaljevanju toka pa si je v starejšo konglomeratno teraso vrezala skoraj 30 m globoko sotesko oz. kanjon. Kokra dobiva pritoke z vseh strani tako, da ima simetrično porečje (Perko, 1992). Bela se v Kokro izliva v Predosljah, Rupovščica s pritokoma Kokrico in Milko pa pri Primskovem. Zaradi goste mreže manjših vodotokov, izoblikovanosti reliefa in slabe prepustnosti na določenih območjih, je območje zahodno in severno od Kokre pri Bobovku ponekod mokrotno. Značilna so manjša jezerca (Slavec, 1999).
V mestni sliki in ravninskem pejsažu je soteska opazna le po linearnem poteku vegetacije, ki se je ohranila v obliki varovalnega gozda. Obhod kanjona ni vzpostavljen, saj prehodnost po njegovem robu večkrat onemogoča zaradi pozidave ali ograjenih vrtov. Primanjkujejo tudi povezave z njegovim ravninskim zaledjem in mestom. Kljub temu, da smo lahko samo nekaj metrov oddaljeni od kanjona, nam prostor v ničemer ne izda njegove prisotnosti.
Kanjon Kokre je zavarovan (Odlok o razglasitvi starega…, 1983) kot naravna znamenitost v okviru starega mestnega jedra Kranja.

Slika 7: Pogled na kanjon Kokre s Kokrškega mostu (1); Pogled z Kokrškega mostu v kanjon (2); Vhod v kanjon s starega mestnega jedra (3); Sprehajalne poti v kanjonu (4,5) (kartografska podloga: DOF, 2006)

4.1.2.2 Savski log

Na zahodni strani se zaključuje s prodnatimi sipinami, na vzhodni strani pa ga obliva savski kanal, ki vodi do HE Sava, do nekdanjega Majdičevega mlina (Slika 6, pogled 2a). Obvodna vegetacija zarašča oba bregova savskega kanala in savski otok.
V letu 2003 je bilo na južnem delu Savskega loga, na površinah nekdanjega Gorenjskega sejma, zgrajeno nakupovalno središče »Supernova« (Pak, 2005).

Slika 8: Prodnate sipine na vzhodnem delu Savskega otoka (1); Dostop do skladišč na zahodni strani Savskega otoka (2); Nevarna viseča brv, ki povezuje desni in levi breg Savskega kanala (pogled proti severu) (3); Pozidava na zahodni strani kanala (pogled proti jugu mesta) onemogoča neposreden stik z vodo (4); Pogled na jug Savskega otoka (5) (kartografska podloga: DOF, 2006)

4.1.2.3 Šmarjetna gora

Reliefno izpostavljeno in z gozdom poraslo je rekreacijsko zaledje Šmarjetne gore z Gradiščem, ki se najgloblje zajeda v Kranjsko raven. Na južnih pobočjih so v strmini ohranjene ozke terase, kjer so gojili vinsko trto. Z vrha je lepa panorama na okolico, na Julijce, Karavanke in Kamniško Savinjske Alpe.

4.1.3 Ustvarjene značilnosti

So oblikovani elementi mestne krajine, kot so npr. večje parkovne ureditve, členitvene poteze (drevoredi in druge linearne ureditve), vstopi, robovi. Na območju obdelave bi izpostavila:

4.1.3.1 Parkovne ureditve

V mestni podobi manjkajo večji urejeni parki. Največja urejena zelena površina je Prešernov gaj, ki je bil parkovno urejen po ukinitvi pokopališča pri Sv. Križu. Ne moremo govoriti o klasičnem parku, saj niti po vsebini (prostor spomina) in obliki (kamnito obzidje, znotraj katerega raste brezov gaj, ki skupaj s smrekami tvori izjemen ambient) temu ne ustreza.

Park La Ciotat ob bivši stavbi Kina Center je urejen s cvetličnim nasadom, drevesi in klopmi, vendar služi bolj kot prehodna površina kot pa daljšemu zadrževanju ljudi.

Slika 9 (levo): Prešernov gaj
Slika 10 (desno): Park La Ciotat

4.1.3.2 Večji odprti prostori

Problem Kranja je zlivanje mesta s sosednjimi vasmi v nepretrgano in nepregledno aglomeracijo enodružinskih hiš, kar zlasti velja za Primskovo in Stražišče. Pomembna je ločitev Kranja od sosednjih še ne priključenih vasi. Te so Orehek, Zgornje Bitnje, Gorenje in Rupa, saj zelene cezure med posameznimi naselji zagotavljajo čitljivost naselij kot samostojnih enot.

Tudi Pogačnik (1996) je mnenja, da je ohranjanje tega prostora v obliki odprte krajine pomembno predvsem zaradi ohranitve identitet naselij, saj v nasprotnem primeru lahko poudarjamo samo identiteto notranje strukture naselij, kot so npr. cerkev kot varovan lokalni poudarek in notranjo morfologijo nekdanjih vaških središč.

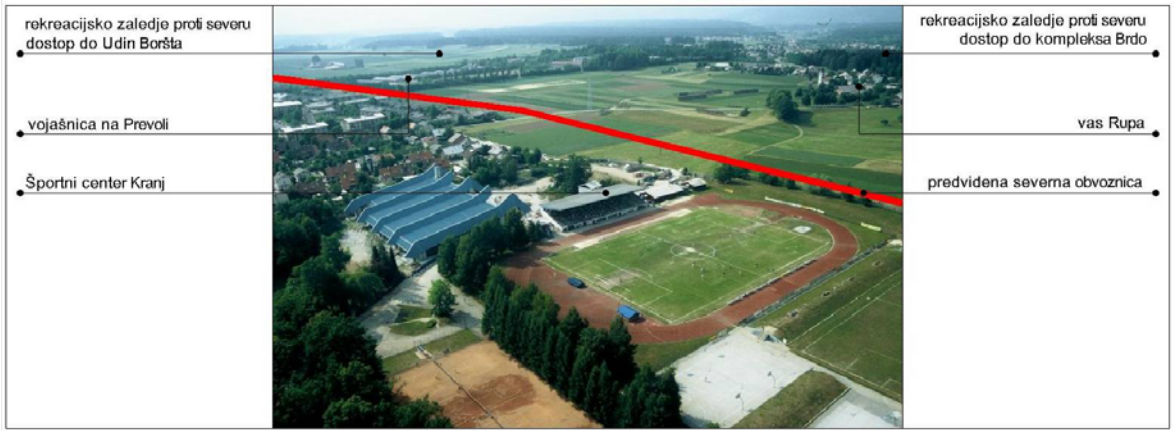

Slika 11: Prikaz poteka predvidene severne obvoznice in ohranjena zelena cezura med mestom Kranj in vasjo Rupa. Obvoznica bo pomenila veliko oviro v dostopu do severnega rekreacijskega zaledja (Brinovec, 2002).

4.1.3.3 Obstoječi drevoredi

Obstoječi drevoredi ne izkazujejo pomembnejše strukturne in členitvene naloge v naseljih kot oblikovalski elementi, kot so npr. poudarki glavnih cest, vstopne točke v mesto, niti kot funkcijske členitve, kot so npr. ozelenitev industrijskih območij. Največkrat se pojavijo kot členitveni elementi na parkiriščih in kot drevoredne poteze ob ulicah.

Kljub temu, da so bili v preteklosti drevoredi pomemben del mestne slike, so od njih ostali le fragmenti. Izjema so drevoredi ob ulici Nikole Tesla in Gorenjskega odreda na Planini, ki je hkrati tudi povezovalna peš cona vzhodnega dela mesta s centrom mesta. Ob Ljubljanski cesti, na Jelenovem klancu, je bil v osnovi zasajen drevored jagnjedi, sedaj pa se pojavlja različna vegetacija. Zasajeni so bili tudi krajši fragmenti drevoreda: hrasti ob novi lokaciji knjižnice (bivši Globus), mešan javorjev drevored ob Koroški cesti in ob Bleiweisovi cesti in lipov drevored ob Gregorčičevi ulici pred Prešernovim gajem.

Še posebej so za zasnovo zelenega sistema pomembni tisti drevoredi, ki jih spremljajo pomembne peš in kolesarske povezave v zaledje.

Slika 12 (levo): Lipov drevored ob Gregorčičevi ulici
Slika 13 (sredina): Drevored kot členitveni element na parkirišču pri nakupovalnem centru Supernova na Savskem logu
Slika 14 (desno): Asfaltirana kolesarska in pešpot, ki povezuje severni del mesta z zaledjem

4.1.3.4 Druge povezave (rovi, poti)

Med drugo svetovno vojno so v Kranju zgradili več rovov, ki so jih prebivalci uporabljali kot zaklonišča ali zaklonilnike. Izdolbli so jih v konglomerat pleistocenske starosti, na katerem leži staro mestno jedro Kranja.

V skoraj 1300 metrov dolgo staro mestno zaklonišče lahko vstopimo iz štirih smeri (Slika 15), Jelenov klanec (1), kanjon Kokre (2a, 2b) in Lajh (3), po stopnišču pa izza Prešernovega gledališča (4). Od Jelenovega klanca rov prečka konglomeratni pomol in se na drugi strani odpre v kanjon Kokre. Pod pošto se odcepi dolg južni krak, ki vodi vse do Lajha.

Rovi zaklonišča so bolj ali manj enotne velikosti, široki 2 metra, le ob Jelenovem klancu in pod Pungertom so nekoliko razvejani. Varuje jih betonski plašč, le na nedokončanih odsekih še vidimo osnovni izkop v konglomeratu. Razen manjše dvorane v zaklonišču ni večjih prostorov (Kranjski…, 2008).

Slika 15: Vhodi v Kranjske rove (kartografska podloga: DOF, 2006)

Slika 16 (levo): Kranjski konglomerat v rovu (Kranjski…, 2008)
Slika 17 (sredina): Prihod iz rova, kjer se nam odpre pogled na kanjon Kokre (Otvoritev…, 2008)
Slika 18 (desno): Obnova in ponovno odprtje rovov, bi lahko pripomogla k izboljšanju povezav med dolinama dveh rek in z ureditvijo soban z različnimi tematskimi vsebinami popestrila dogajanje v starem delu mesta (Otvoritev…, 2008).

Stik kanjona s starim mestnim jedrom je bil v 60. letih utrjen s podpornimi galerijami pod Kokrškim mostom. Danes je to območje v slabem stanju, vendar bi z ustrezno ureditvijo lahko imele pomembno mesto za doživljanje stika z naravnim okoljem.

Slika 19: Podporne galerije v neposredni bližini vhoda v rove. Dostop do njih ni omogočen.

Premagovanje višinskih razlik med starim mestnim jedrom in dolino Save ter starim mestnim jedrom ter sotesko Kokre bi lahko izboljšali tudi z obnovo in označitvijo obstoječih dostopov ter z vzpostavitvijo novih.

Slika 20 (levo): Neoznačen dostop do kanjona Kokre z Jurčičeve ulice v bližini Prešernovega gaja
Slika 21 (sredina): Neoznačen dostop do starega mestnega jedra pod Jelenovim klancem
Slika 22 (desno): Neoznačen spust z južnega dela starega mestnega jedra na Pungertu

4.1.3.5 Pomembnejša drevesa

So povzeta po registru naravnih vrednot (NVatlas, 2008) in so po starosti, dimenzijah ali položaju izstopajoča drevesa, ki imajo simbolno vlogo v prostoru:

- Kranj – sekvoja ob gimnaziji,
- Drulovka – divji kostanj,
- Labore – lipa,
- Stražišče – bukev ob kapeli sv. Petra,
- Stražišče – hrast vzhodno od kapele sv. Petra,
- Stražišče – lipa.

Slika 23: Eno izmed zavarovanih dreves je tudi sekvoja (*Sequoiadendron teum*) pri Kranjski gimnaziji

4.1.3.6 Vstopi v mesto

V Kranju vstopne točke niso krajinsko opredeljene in ne poudarjajo identiteto prostora. Prehod v urbano območje predstavljajo nakupovalni centri ali poslovno industrijski objekti z velikimi parkirnimi površinami ob njih.
Južna vpadnica poteka mimo industrijskih obratov na Laborah, ki so se z objekti tovarn Iskre in Save zarezali v pokrajino Sorškega polja. Potrebna je krajinska ureditev prehoda v kulturno krajino. Vzhodna vpadnica poteka mimo nakupovalnih centrov, ki zavzemajo razmeroma velike površine in nimajo urejene okolice, zato so vidno bolj izpostavljeni. Urejanje z zelenjem je na takih območjih nujno. Ureditev severne vpadnice, ki pomeni hkrati tudi povezavo Ljubljana – Jesenice je skromna, njena vrednost je predvsem v pogledih na kulturno krajino.

Slika 24 (levo): Z izgradnjo severne obvoznice lahko površine ob severni vpadnici postanejo zanimive za manj privlačne dejavnosti.
Slika 25 (sredina): Kranjsko polje
Slika 26 (desno): Industrijski obrati na Laborah

4.1.3.7 Robovi

Najizrazitejši robovi so robovi pomola, na katerem stoji staro mestno jedro, rob, ki se pojavi pri prehodu iz starega v novi del mesta. Izraziti so odseki kanjona Kokre in rob ob obvoznici Ljubljana – Jesenice, na vznožju Šmarjetne gore, kamor je že segla pozidava. Posebno izrazit rob je nastal z izgradnjo smučarske skakalnice nordijskega centra na

severno vzhodni strani Šmarjetne gore. V naselju Mlaka bo s širitvijo poselitve (Odlok o prostorskih…, 2003) prišlo do krčenja gozda in spremembe gozdnega roba na robu zavarovanega Udin Boršta. Pomembno je ohranjanje robov posameznih naselij v odnosu do vmesnega zelenega pasu in v odnosu do kulturne krajine (ravnine).

Slika 27 (levo): Pogled na pomol dvignjenega starega mestnega jedra
Slika 28 (desno): Pogled iz Struževega na skakalnico državnega panožnega nordijskega centra

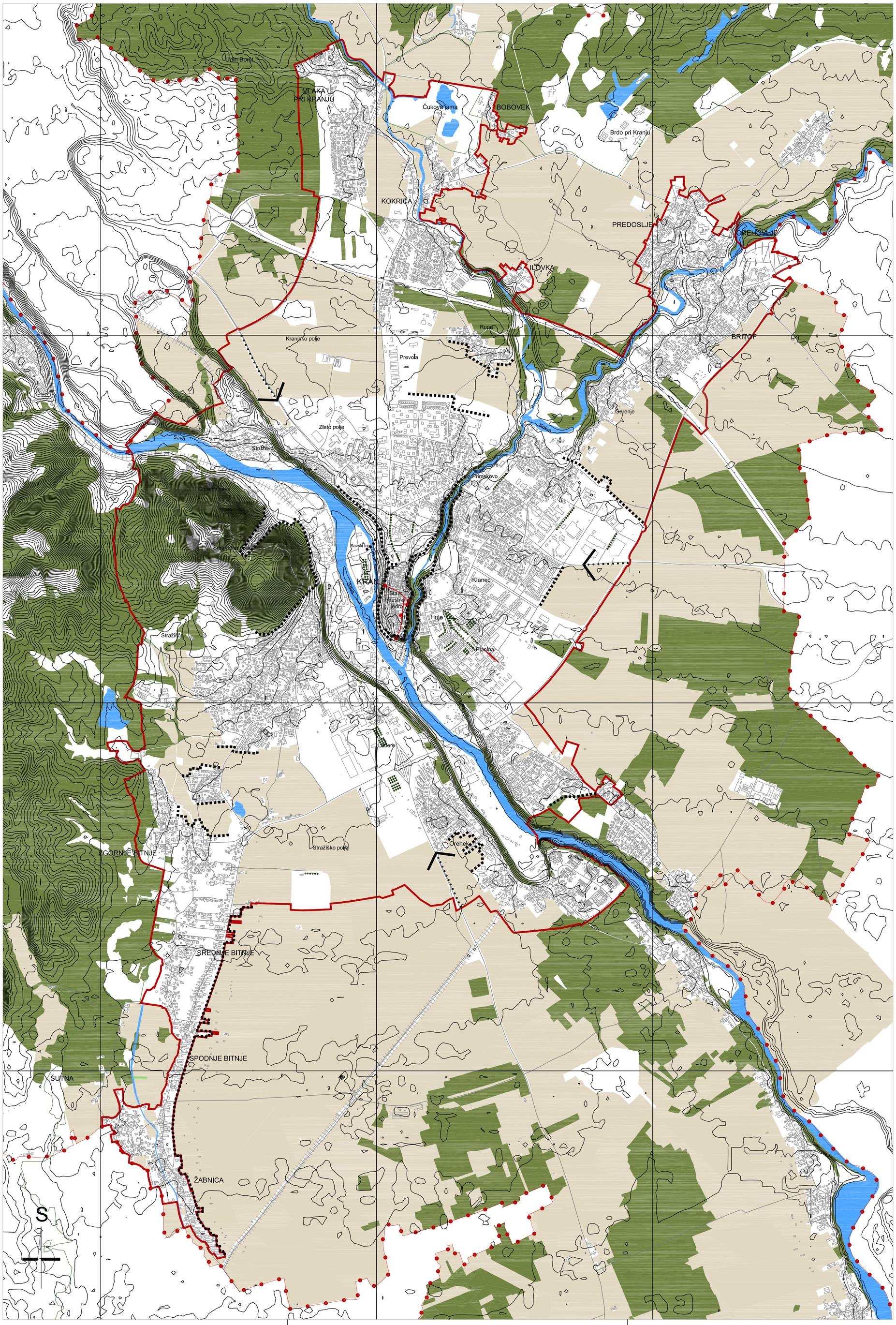

Šparovec B. Prostorski potenciali za vzpostavitev zelenega sistema na primeru mesta Kranj
Dipl. delo. Ljubljana, Univ. v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za krajinsko arhitekturo, 2008

LEGENDA:

- meja občine
- meja urbanistične zasnove
- cesta
- železnica
- relief
- struktura poselitve
- vstop v mesto
- druge povezave (rovi)
- drevored
- rob
- območja voda
- gozd
- kmetijska zemljišča

Slika 29

STRUKTURNO - MORFOLOŠKI VIDIK

M 1:15000

(kartografska podloga: TTN5, 2005)

4.1.4 Območja omejitev

Omejitve, ki vplivajo na rabo in razporeditev dejavnosti v prostoru, so omejitve z vidika rabe naravnih virov: s področja vodnih virov, kmetijstva in gozdarstva in ohranjanje narave in varstveno-kulturne dediščine.

4.1.4.1 Območja varovanja vodnih virov

Zaradi pomembnosti vode za prostorski razvoj ter hkrati njene ranljivosti, kot obnovljivega naravnega vira, je pomembno zagotavljati njihovo varstvo v smislu trajne ohranitve kemijskega in ekološkega stanja ter varstva ekološkega, krajinskega in doživljajskega pomena voda v krajini, vključno s kvalitetnimi posegi človeka. Predvsem je pomembno vzpostaviti dostope, ki ne pomenijo bistvenega spreminjanja morfoloških značilnosti voda ter paziti, da ne samo rekreacijska raba, temveč tudi pozidava prostora ne bosta vplivali na ranljivost vodnih ekosistemov, kulturnih in doživljajskih značilnosti vodnega in obvodnega prostora.

4.1.4.2 Varstvo kmetijskih zemljišč

Vloga kmetijstva je večnamenska, zato mora kmetijstvo v povezavi z urbanim prostorom tvoriti povezano celoto, kjer se različne vloge med seboj prepletajo in dopolnjujejo. Ohranitev kmetijskih zemljišč je potrebna zaradi ohranitve naravnega ravnovesja, velikega rekreacijskega potenciala in zaradi ohranjanja strukture naselij. Na območju obdelave so večji kompleksi kmetijskih zemljišč na Stražiškem polju, ki prehaja v Sorško polje, na Kranjskem polju (Slika 24) in na jugovzhodnem delu občine, kjer je v preteklosti že prišlo do spremembe namembnosti v stavbna zemljišča.

4.1.4.3 Varstvo gozdov

Znotraj urbanistične zasnove so v skladu z Gozdno gospodarskim načrtom kot strokovno podlago Zavoda za gozdove Slovenije (Odlok o prostorskih…, 2003) gozdovi razporejeni na varovalne gozdove, gozdove s posebnim namenom in večnamenske gozdove. Pred spremembo namembnosti je potrebno varovati gozdove s posebnim namenom in varovalne gozdove, ki imajo poudarjeno ekološko in socialno funkcijo. Kot gozdovi s posebnim namenom so opredeljeni gozdovi v obrečnih koridorjih Save in Kokre, ob obrečnih koridorjih v naselju Predoslje in Orehovlje, gozdovi ob Savski cesti, območja gozdov pri naseljih Planina, Ilovka, Kokrica, Britof, Primskovo, Čirče, Laborah, Stražišče, Šmarjetna gora, Zlato polje, Rupa in v zavarovanem območju Bobovka.

4.1.4.4 Varstvo kulturne dediščine

S pojmom kulturna dediščina so zbrani vsi viri in dokazi človeške zgodovine in kulture, neglede na njihov izvor, razvoj in ohranjenost ter s tem povezane kulturne dobrine. Zaradi

njihove kulturne, znanstvene in splošno človeške vrednosti sta varstvo in ohranjanje kulturne dediščine v državnem interesu. Osnovna, kulturna funkcija kulturne dediščine je njeno neposredno vključevanje v prostor in aktivno življenje v njem, predvsem na področju vzgoje, posredovanja znanj in izkušenj preteklih obdobij ter krepitev narodove samobitnosti in kulturne istovetnosti (Kulturna…,2008).

Območje centralnih površin mesta Kranj vključuje staro zgodovinsko jedro mesta na vedutno izpostavljenem pomolu Save in Kokre.
Staro mestno jedro je z ožjim in širšim območjem razglašeno za kulturni in zgodovinski spomenik (Odlok o razglasitvi starega…, 1983). Izdelan in sprejet je bil tudi načrt revitalizacije, ki programsko opredeljuje razvojno usmeritev za to zgodovinsko in kulturno pomembno urbano celoto.

V območje obdelave sega območje kompleksnega varstva kulturne dediščine vasi Žabnica, Spodnje, Srednje in Zgornje Bitnje, ki so umaknjene pod gozdni rob na zahodnem delu Sorškega polja in območje Brda, ki obsega celotni kompleks protokolarnega objekta Brdo (Odlok o prostorskih…, 2003). Za njih velja, da se varuje posebne lastnosti prisotne kulturne dediščine, predvsem njeno krajinsko zgradbo, ekološke procese na podlagi sonaravnega gospodarjenja, tipologijo krajinskih prvin ter povezave s stavbno in naselbinsko dediščino.

Posamezne enote kulturne dediščine so (Kulturna dediščina, 2008) :

- Kranj - Arheološko območje Pungart,
- Kranj - Arheološko območje Šmarjetna gora,
- Kranj - Cerkev sv. Kancijana,
- Kranj - Grad Khislstein,
- Kranj - Hiša Glavni trg 18,
- Kranj - Hiša Tavčarjeva 35,
- Kranj - Hiša Tomšičeva 32,
- Kranj - Kapela sv. Petra,
- Kranj - Mestna hiša Glavni trg 4,
- Kranj - Mestno Jedro,
- Kranj - Prešernov Gaj,
- Kranj - Prešernova hiša,
- Kranj - Sitarska hiša Benedikova 7 (nov naslov Jernejeva 8),
- Kranj - Srednjeveško mestno obzidje,
- Kranj - Šempetrska graščina,
- Kranj - Gospodarsko poslopje Šempeterske graščine,
- Kranj - Župnišče Tavčarjeva 43, Spodnje Bitnje
- Spodnje Bitnje - Cerkev sv. Nikolaja,
- Kranj - Arheološko območje Karnija,
- Zgornje Bitnje - Izjemna krajina,
- Spodnje Bitnje - Ostanki cerkve sv. Vida,
- Kranj - Palača občine Kranj.

V vplivnih območjih kulturne dediščine se prostorski razvoj usmerja na način, ki omogoča ohranjanje že prepoznanih prostorskih kvalitet in razmerij ter sanacijo degradiranih površin:

- Kranj - Cerkev Sv. Marjete na Šmarjetni gori,
- Kranj - Cerkev Sv. Martina v Stražišču,

- Kranj - Dvorec Prevola in Cerkve Sv. Marije Magdalene na Rupi,
- Kranj - Cerkev Sv. Ožbolta v Čirčah,
- Kokrica - Cerkev Sv. Lovrenca,
- Kranj - Šempeterska graščina,
- Kranj - vrt ob Šempeterski graščini,
- Kranj - kapela sv. Petra,
- Kranj - arheološko območje Šmarjetna gora,
- Kranj - gomile v Torklji,
- Kranj - arheološko gradišče na Šmarjetni gori,
- Kranj - ruševine gradu Wartenberg na Šmarjetni gori,
- Kranj - prazgodovinsko grobišče okoli stare šole v Stražišču,
- Kranj - Osnovna šola Lucijana Seljaka,
- Kranj - doprsje Janeza Bleiweisa,
- Kranj - Tekstilna šola,
- Kranj - Osnovna šola Franceta Prešerna,
- Kranj - Cerkev Marijinega vnebovzetja na Primskovem,
- Kranj - spomenik padlim športnikom in telovadcem v športnem parku.

4.2 SOCIALNO – FUNKCIONALNI VIDIK

Socialno – funkcionalni vidik opredeljuje, kako zeleni sistem deluje za potrebe prebivalcev mesta. Izhodišča za odločitve so potrebe ljudi, ki se vežejo na zelene površine in odprte prostore mesta in obsegajo aktivno in pasivno rekreacijo, srečevanje in druženje, oddih, sprostitev in počitek v naravnem okolju, estetski užitek, možnost poistovetenja – identitete.

V tem pogledu je z zelenim sistemom potrebno zagotoviti:
- dobro dostopnost za vse prebivalce mesta (povezave in dostopi za invalide, pešce in kolesarje),
- enakomerno razporeditev zelenih površin v prostoru (enaka oddaljenost do različnih programov za vse prebivalce mesta),
- povezave za rekreacijo pomembno zaledje (zlasti območja, ki se vsebinsko in programsko navezujejo).

Pri določitvi vidika sem se osredotočila na opredelitev potencialov za parkovne ureditve in potencialov za rekreacijo. V opredelitev in načrtovanje parkovnih površin so bile vključene vse vsebine, ki vključujejo večjo prisotnost prebivalcev in se navezujejo na izrazite potrebe po uporabi urejenih javnih zelenih površin. Za privlačnost prostora za rekreacijo v odprtem prostoru je bila pomembna prisotnost voda, dostopnost brežin, dostop za pešce in kolesarje, površinski pokrov, gozd, reliefna razgibanost, bližina območij stanovanjskih sosesk, kulturna dediščina in naravne vrednote.

Kot potenciali za parkovna, rekreacijska in druga območja zelenega sistema, povezana z vsakdanjo rabo in kvaliteto bivanja prebivalcev, so bila vključena:

- v dosedanjih prostorskih aktih (Odlok o prostorsko…, 2004) določena območja športno-rekreacijskih in zelenih površin mesta (glej prilogo) :
    - o območja urejenih javnih zelenih površin – parki (ZP),
    - o območja namenjena pokopališčem (ZK),

  - druge zelene površine (ZD),
  - športno-rekreacijska območja namenjena zunanjim športnim igriščem (ZS),
- vse odprte prostore in zelene površine, ki imajo glede na svojo lego in vsebino, predvsem pa slabo izkoriščenost velik potencial za izboljšanje in ne sodijo med splošno prepoznane. Osnovna izhodišča so, da določen prostor že obstaja oz. so zaradi preureditve prostora nove možnosti za njegovo sanacijo; lega, množičen obisk ali navezava na ustrezne vsebine, kot so npr: zunanji prostori in igrišča šol, vrtcev, domov starejših občanov in drugih javnih objektov,
- stanovanjsko zelenje večjih razsežnosti,
- mestni gozdovi oz. gozdovi s posebnim namenom.

4.2.1 Parkovne ureditve in potenciali za parkovne ureditve

Parki in parkovne ureditve so namensko urejena območja javnega odprtega prostora naselja, namenjena preživljanju prostega časa, oddihu, sprostitvi in doživljanju krajinskih prizorišč za širši krog uporabnikov vseh starosti in interesov. Sestavljajo jih elementi, kot so naravna gradiva, travnata zemljišča, nasadi, vodni motivi, poti, počivališča ter naprave za sedenje, igro in šport (Šuklje in sod., 2001).

4.2.1.1 Mestni parki

Običajno so to urejene zelene površine večjih razsežnosti, ki ponavadi prispevajo k identiteti in prepoznavnosti naselja ali dela naselja. Ležijo v središču ali na posebno atraktivnih in dobro dostopnih lokacijah (vstopi v naselje, obvodni prostor). So javni, dostopni in izrazito večfunkcionalni z velikim deležem naravnih prvin (Šuklje in sod., 2001).

Takih površin na območju obdelave ni. Možnost večje parkovne ureditve bi bila linijska ureditev v kanjonu Kokre s pobočjem Ovčan, ki bi kot urejena celostna poteza lahko povezovala posamezne oblikovane površine in prispevala k prepoznavni podobi mesta. Kanjon Kokre se nahaja v starem delu mestnega jedra in je zavarovan z Odlokom o razglasitvi starega mestnega jedra Kranja za zgodovinski in kulturni spomenik (1983). S starega mestnega jedra Kranja sta urejena dva označena dostopa na krožno pot po kanjonu, prvi se pričenja pri Poštnem mostu, nadaljuje po stopnicah in po brvi čez reko Kokro, drugi pa poteka po ulici Kokrški breg. Skozi kanjon je speljana kilometer in pol dolga učna pot. V kanjonu je bilo včasih tudi javno mestno kopališče. Celostna ureditev in vsebinska dopolnitev je, kot na območju Save, potrebna in nujna, saj bo le to prispevalo k boljši prepoznavnosti, identiteti mesta in večji privlačnosti.

Slika 30: Večje zelene površine na desnem bregu (levo) in levem bregu (sredina) vzdolž kanjona Kokre; na prehodih čez Kokro se nam odpirajo različni pogledi, npr. na gotsko cerkev sv. Kancijana (desno)

Slika 31: Pobočje Ovčan, kjer bi v sklopu parka uredili večje otroško igrišče in sprehajališča ter prostore za različne programe

Slika 32: Parkovno bi lahko uredili tudi severni del Savskega loga, kjer bi z vsebinsko in oblikovno ureditvijo lahko pripomogli k izboljšanju videzne kakovosti otoka in mesta samega in povezali severni in južni del otoka.

4.2.1.2 Tematski parki

Tematski parki so pretežno enofunkcionalne površine s prepoznavno vodilno temo. Namenjeni so lahko kulturno-mestnemu življenju, vzgoji in izobraževanju, pasivni rekreaciji in estetskemu doživljanju. To so lahko parkovne površine z omejenim dostopom (vstopnina, ograja). Lahko se vežejo na potrebe uporabnikov določenega javnega objekta kot na primer šolski parki, domovi starejših občanov, spominski parki ipd.
Na območju UZ Kranja se kažejo naslednji tematski parki:

- **Zunanji prostori fakultet in študentskih domov**

Glede specifičnosti vsebine in potreb so zelo podobni prostorom osnovnih in srednjih šol, na območju obdelave se celo prepletajo.
Šolski center Zlato polje je priljubljeno zbirališče mladih, predvsem študentov FOV in dijakov bližnje srednje šole. Odlok o zazidalnem načrtu (v nadaljevanju ZN) območja D 02/3 – Šolski center Zlato polje (2002) predvideva izgradnjo prizidka k FOV z novimi dvoranami, laboratorij in univerzitetni inkubator ter po potrebi tudi širitev študentskega doma. Na območju ZN se nahaja tudi Srednja elektro in strojna šola, leta 2007 zgrajena Ekonomska gimnazija in montažna dvorana s pokritim drsališčem. Celotno območje bi bilo potrebno urediti in nadgraditi z zunanjimi rekreacijskimi površinami, ki bi posamezne dvorane in igrišča med seboj programsko in prostorsko povezale in nadgradile s celoto.

Slika 33: Šolski center Zlato polje: montažna dvorana z drsališčem (levo); vstopna točka na vzhodu ZN (sredina); manjša parkovno urejena zelena površina ob Fakulteti za organizacijske vede (desno)

- **Odprti prostor in zelene površine v starih industrijskih conah**

Gre za razsežna, a povsem zanemarjena in neizkoriščena območja, ki niso posebno izrazita zaradi podobe prostora in manjše privlačnosti za rabo. Pomen jim daje velika razsežnost in lega. S preureditvami se odpirajo številne možnosti za izboljšavo območja kot tudi razmere v mestu kot celoti. Vzpostavijo se lahko kolesarske in druge povezave preko teh območij, uredijo poučno – razstavni tematski parki povezani z industrijsko dejavnostjo ter ekološki in členitveni pasovi in koridorji.

Opuščene industrijske stavbe so v nekdanjih industrijskih conah, v katerih so podjetja zaradi gospodarskih razmer opustila proizvodnjo. Večina teh con je vzdolž Save (Planika, Inteks, Ikos, Sava Standard, Tekstilindus).

Dolgoročno bi bilo potrebno zamenjati namembnosti industrijskih območij s kulturnnimi, športnimi, turističnimi in prostočasnimi dejavnostmi oz. z dejavnostmi, ki so naklonjene rečnemu prostoru. Kratkoročno pa sanirati vizualne in ekološke degradacije.

Slika 34: Opuščene industrijske cone na desnem (levo, sredina) in levem (desno) bregu Save

Na še vedno delujočih industrijskih conah, kjer prav tako ni poskrbljeno za sprostitev in oddih zaposlenih, bi lahko proste površine okrog objektov uredili v manjše parke. Na ta način bi rešili tudi druge probleme, ki se pojavljajo sočasno: omilitev vidnega in neposrednega stika industrijske cone z ostalimi oblikami rabe prostora, protihrupna zaščita, členitev ogromnih zaprtih prostorov in urejanje točk ali koridorjev postanka za vzpostavljanje ekoloških povezav.

- **Zunanji prostori osnovnih in srednjih šol**

Redno in relativno enakomerno se pojavljajo v mestni strukturi. Imajo dobro dostopnost, veliko obiskovalcev in pritegnejo pozornost širšega kroga ljudi. Pomemben vidik je značilen čas uporabe in s tem nezasedenost prostora ob koncu tedna in med počitnicami, saj imajo prebivalci takrat več časa in interesa za uporabo zunanjega prostora. Z ustrezno ureditvijo, oz. urejenim režimom uporabe bi bila lahko ta območja v souporabi mesta ena od vitalnejših tipov odprtega prostora in žariščne točke dogajanja na prostem.
Odpiranje in souporaba zunanjih prostorov šol ni naklonjena upravljalcem, ki predvsem zaradi varnosti, onesnaževanja in vandalizma zunanje prostore šol ograjujejo. Zunanji prostori so tako izločeni iz javne rabe, kar za mesto pomeni veliko izgubo pomembnih prostorskih potencialov in siromašenje ponudbe, še posebej za starejše otroke in mladostnike.

Slika 35: Eno izmed neograjenih zunanjih igrišč (levo); OŠ Franceta Prešerna z veliko zelenega prostora okrog šole (sredina), ki bi z dodatnim oblikovanjem lahko bila zbirališče bližnjih stanovalcev večstanovanjskih objektov na Zlatem polju.

Slika 36 (desno): Bivšo ekonomsko šolo, ob Prešernovem gaju, naj bi se namenilo za 13 vrtčevskih oddelkov (Stavba…, 2008). Območje je primerno, saj ima dovolj zunanjega prostora, kjer bi se lahko uredilo otroško igrišče, ki bi ga lahko uporabljali, predvsem v popoldanskem času tudi ostali prebivalci.

- **Zunanji prostori (igrišča) vrtcev**

Običajno so dobro opremljeni in varni, a je dostop podobno kot pri zunanjih površinah šol časovno omejen. V dopoldanskem času so namenjeni vzgojno–izobraževalni dejavnosti, popoldan in ob koncu tedna (odvisno od režima vrtca) pa tudi ostalim prebivalcem. Pogosto se pojavljajo v sklopu stanovanjskih sosesk, ki pri nas nimajo kakovostnih in vzdrževanih otroških igrišč, kar še bolj poveča potrebo po souporabi. Z ustrezno obravnavo in zasnovo prostorov bi lahko omogočili dostopnost in uporabo tudi drugim prebivalcem ali v nasprotnem primeru zagotovili sorazmerno enakomerno in gosto razporejenost samostojnih otroških igrišč.

V Kranju je ob vhodu v kranjski športni park na razmeroma majhnem prostoru urejeno eno samo javno otroško igrišče, imenovano GibiGib. Ostala otroška igrišča so poleg osnovnih šol, vrtcev ali pa se pojavljajo v sklopu stanovanjskih sosesk, kjer gre predvsem za posamezna igrala.
Na območju Planina vzhod se predvideva ureditev večjega otroškega igrišča, dodatni potenciali pa se kažejo tudi v okviru tematskih parkov, kjer bi se lahko glede na razpoložljivost in vsebino prostora uredila večja oz. manjša otroška igrišča.

Slika 37 (levo): Javno otroško igrišče GibiGib

Slika 38 (sredina): Posamezna igrala kot del stanovanjske krajine na Planini

Slika 39 (desno): Pelaič (2004) je izbrano lokacijo otroškega igrišča predvidela v neposredni bližini Kokrškega mostu. Izbrana lokacija za otroško igrišče bi omogočala dostop z vseh področij ožjega mesta Kranj, naselja Planina in Primskovo.

- **Zunanji prostori domov za starejše občane**

So potencial zaradi možnosti, tako glede odpiranja in delne souporabe kot glede izboljšanja stanja samega prostora. Uporabniki teh prostorov so večinoma starejši ljudje, prebivalci domov in njihovi obiskovalci, vendar njihova introvertiranost ni smiselna in zaželena. Z ustreznim načinom urejanja in vzdrževanja se lahko izognemo konfliktom z drugimi uporabniki in na ta način prispevamo k izboljšanju stanja v širši okolici.

V Kranju je Dom upokojencev Kranj, ki leži v neposredni bližini starega mestnega jedra, sredi stanovanjskega naselja Planina.

Slika 40: Uporabniki in njihovi obiskovalci redno zahajajo v bližnji mestni gozd, ki je priljubljeno sprehajališče tudi za bližnje stanovalce.

- **Odprti prostori ob kulturnih domovih in drugih javnih ustanovah**

So običajno manjše zelenice in tlakovane površine, katerim dajeta vsebina in pomen objekta pomembno reprezentativno in simbolno funkcijo. Z ustrezno ureditvijo odprtega prostora se lahko uresničijo posebne tematske vsebine (galerija na prostem, različne didaktične ureditve ob muzejih, gledališče na prostem ipd.), ki k zanimanju lahko pritegnejo različne ljudi.
Odprti prostori, kjer se v času festivalov in drugih raznih prireditev že odvijajo razne tematske vsebine, so Slovenski trg, Maistrov trg, Glavni trg, Prešernov trg, prostor znotraj obzidja gradu Kieselstein in Pungert.

Slika 41 (levo): Pungert, končna točka mestnega jedra, kjer je tudi razgledišče nad sotočjem Kokre in Save

Slika 42 (sredina): Glavni trg, kjer se odvijajo ulični, gledališki, glasbeni in zabavni dogodki in delavnice

Slika 43 (desno): Grad Kieselstein bodo prenovili in na njegovem kompleksu vzpostavili večnamenski kulturni prostor in uredili kulturno prireditveni prostor (Pridobili…, 2007).

- **Odprti prostori v četrtnih in lokalnih središčih**

Vse zelene površine in odprti prostori, ki so povezani z vsebinami, namenjeni oskrbi in zaščiti prebivalcev (zdravstveni dom, gasilski dom, uprava, šola, trgovina, knjižnica ipd). Pomembna je njihova lega, neposredna navezava na centralni program, izrazita večfunkcionalnost in dober dostop. Lahko so zasnovani kot trgi ali parkovno urejeni.

Slika 44 (levo): Na območju zdravstvenega doma so neizkoriščeni odprti prostori, ki bi jih z dodatno ureditvijo lahko namenili zaposlenim in obiskovalcem.
Slika 45 (sredina): Odprti prostor pred avlo mestne občine Kranj, ki je zdaj namenjen brezplačnemu parkiranju, bi lahko uredili v trg.
Slika 46 (desno): Lokacija za novo Osrednjo knjižnico v bivših prostorih Globusa

4.2.1.3 Zelene površine v stanovanjskih območjih ali stanovanjska krajina

Vključuje vse zelene površine pri individualni gradnji in večstanovanjskih objektih. Prvi so fizično nedostopni, predstavljajo pa pomemben delež mestnih zelenih površin. Zelene površine večstanovanjskih objektov pa so za razliko od zasebnih vrtov bolj odprti, kljub temu, da spadajo med poljavne zelene površine.
Namenjeni so preživljanju prostega časa v odprtem prostoru, predvsem druženju, srečevanju, oddihu in sprostitvi, igri in športu.
Na območju UZ (Odlok o prostorskih…, 2003) stanovanjska gradnja predstavlja enega največjih uporabnikov, to pomeni, da je okrog 760 ha površin, na katerih je že ali se načrtuje stanovanjska gradnja kot pretežna funkcija območja in 250 ha površin, kjer se stanovanja prepletajo s centralno in družbeno dejavnostjo.
Najintenzivnejša gradnja se je formirala v vzhodnih predelih (Planina), kjer so zgradili večstanovanjske bivalne enote. (Odlok o prostorskih…, 2003). Uporabniki teh površin so, tako prebivalci večstanovanjskih objektov kot tudi prebivalci naselij z individualno gradnjo, saj od njih niso izolirana, ampak se vpenjajo v njihov prostor ali nanj vsaj mejijo. Na njihovih površinah zadovoljujejo predvsem potrebe socializacije ter aktivno in pasivno rekreacijo, ki jih na svojih vrtovih ne morejo (sprehajanje, kolesarjenje, rolanje).
Vse površine, namenjene socializaciji, morajo biti zato primerno dimenzionirane, oblikovane, uporabne vse leto, varne, prostori za posamezne dejavnosti v primerni oddaljenosti od stanovanj, opredeljene z različnimi objekti, napravami in komunikacijami, kot so poti in kolesarske steze, otroška in športna igrišča, počivališča, ploščadi ipd. (Jernejc, 1981).

Slika 47 (levo): Delno ograjena zelena površina ob novejši večstanovanjski gradnji na Zlatem polju
Slika 48 (sredina): Športna igrišča v stanovanjskem naselju na Planini
Slika 49 (desno): Zelena površina v stanovanjskem naselju na Zlatem polju, kjer kljub veliki površini niso urejeni prostori za druženje in igro

4.2.1.4 Mestni in primestni gozdovi

Mestni in primestni gozdovi so do neke mere sposobni samouravnavanja in naravne obnove, saj so v primerjavi z ostalimi zelenimi površinami sorazmerno naravni ekosistemi, zato jih je potrebno primerno in trajno negovati. Zaradi lege ob in v naseljih pomembno vplivajo na kvaliteto bivanja. Opravljajo številne socialne in ekološke funkcije, zato je ekonomski pomen teh gozdov močno zmanjšan.

Na območju obdelave so pomembne gozdne površine Šmarjetne gore, gozdni sestoji na območju Ovčan in manjši sestoji ob Kokri in Savi. Zaradi velike rekreacijske funkcije je na teh območjih potrebno urediti in vzdrževati rekreacijsko infrastrukturo (poti, oznake, klopi, razgledališča ipd.), kar daje gozdovom parkovni značaj. Ohraniti je potrebno obstoječe dostope oz. urediti nove, predvsem do visoko kakovostnih razgledišč. Vnašanje estetsko in ekološko zanimivih drevesnih in grmovnih vrst pa naredi zadrževanje v gozdovih še prijetnejše.

4.2.1.5 Pokopališča

Na območju obdelave je pet pokopališč: dva večja sta pokopališče na Planini in v Bitnjah, ostali trije so del naselij. Vsi so locirani na rob pozidave, izjema je pokopališče v Bitnjah, ki leži sredi Stražiškega polja.
Vsa pokopališča so urejena, vendar jim primanjkuje urbana oprema kot so klopi, koši ipd.

4.2.1.6 Območja vrtičkov

So pomemben del zelenih površin mesta, saj omogočajo neposreden stik z naravo, vplivajo na pogostejše odhode v naravo in k zmernim fizičnim aktivnostim, omogočajo družno preživljanje prostega časa z družino in z drugimi ljudmi.

S svojim razvojem in funkcijo dopolnjujejo rekreacijski potencial in soustvarjajo mestno podobo, predstavljajo del naravnega okolja mestnim živalim in opravljajo funkcijo razbremenjevanja mestne krajine (Simoneti, …1997).
Pojavljajo se stihijsko tako, da jih najdemo na javnih zelenih površinah, v stanovanjskih naseljih, na javnih zemljiščih in parkih, na robovih cest, v bližini vodotokov in tudi na območjih njiv.

Problem vrtičkov na območju obdelave se kaže v neurejenosti, nelegalnem postavljanju lop in drugih manjših objektov, v nelegalno urejenih dostopih in dovozih na območja, kar deluje neprivlačno in moteče v okolju.
Potreba po teh površinah ne bo zamrla, zato je pomembno, da se določijo lokacije za to dejavnost, ki bodo z minimalno parkovno ureditvijo območij, z zasaditvijo robov in notranjo členitvijo prostora s posameznimi drevesi in drevesnimi skupinami pripomogle k vizualni urejenosti prostora (Ogrin, 1994).

Slika 50: Neprimerne lokacije vrtičkov so ob robu ceste (levo), v bližini reke Kokre (sredina)
Slika 51 (desno): Zelene površine v stanovanjski soseski na Hujah zasedajo vrtički

4.2.2 Površine in potenciali za rekreacijo

Površine za šport in rekreacijo so namenjene oddihu, rekreaciji in športom na prostem. So izrazito dvojne narave, saj so po eni strani območja in ureditve javnega značaja, za uporabo katerih se ne plačuje vstopnine, po drugi strani pa so vedno bolj specializirane in koncentrirane ureditve, namenjene in dostopne le nekaterim.

4.2.2.1 Športno rekreacijski parki

So območja večjih in manjših grajenih športnih objektov lokalnega ali mestnega pomena s posebnimi ureditvami, namenjena aktivni rekreaciji (s športno rekreativnim programom in pripadajočo infrastrukturo).

Osrednji športno rekreacijski park v Kranju je Športni center Kranj na severnem delu Kranja, med reko Kokro in bodočo lokacijo kranjske severne obvoznice (Odlok o prostorskih…, 2003). V športnem centru Kranj je zgrajenih že 8 športnih objektov, in sicer pokriti olimpijski bazen, letno kopališče, atletski stadion, nogometni stadion, teniški center, manjša športna igrišča, balinišče in otroško športno igrišče.

Po obsegu manjši javni športni park (dve nogometni igrišči z naravno travo, kolesarska steza, večnamensko igrišče za košarko, mali nogomet, rokomet in in-line hokej) je lociran na jugozahodni strani mesta. Možnost za širitev nima saj je v okolici premalo odprtega prostora.

Državni panožni nordijski center Kranj vključuje 109-metersko skakalnico in servisne objekte. Smučarski skakalni center Gorenja Sava dopolnjuje državni panožni center v največji športni kompleks za smučarske skoke v državi. V centru je pet skakalnic. To so 10-, 15-, 20-, 40- in 50-meterska skakalnica.

Površine v sklopu kompleksa vojašnice slovenske vojske na Prevoli bi lahko namenili vadbi športnikov in drugim rekreativcem.

Slika 52: Možnost ureditve zunanjih rekreacijskih površin na območju rekreacijskega Mega centra

Z novimi oblikami adrenalinskega in alternativnega športa (rolanje, rolkanje, BMX kolesarjenje) pa se pojavljajo tudi zahteve po drugačnih, bolj tematskih športnih parkih. Gre za dejavnosti, ki jih v mestne parke ni mogoče umeščati nekonfliktno, zato imajo odprti prostori in parkirišča ob trgovinskih središčih in industrijskih obratih velike možnosti za njihovo ureditev.

Površine so proste sorazmerno kratek čas, vendar je ob natančni preučitvi možno najti ustrezen časovno – prostorski potencial. Potrebna je večnamenska zasnova parkirišč, ki zahteva kot dodatno, opremljenost s črtami na asfaltu, ureditve za sedenje, namestitev dodatne opreme, kot je plezalna stena na slepi fasadi, posamezni koši in goli, poligoni za rolanje ipd. Takšne prostore mladi že zdaj ponekod uporabljajo, kadar so prazni. Z minimalnimi intervencijami se lahko uredijo v privlačnejše in za mesto ustreznejše ureditve.

Slika 53: Parkirišča ob industrijskem obratu Iskra (levo) in Sava (desno).

4.2.2.2 Rekreacijska območja

Rekreacijska območja so obsežnejša območja izrazitih krajinskih značilnosti in ambientalnih kvalitet, navezana na naravno zaledje mesta. Obsegajo predvsem območja gozdov, obrečne krajine in kmetijstva. Zaradi svoje odprtosti, naravnosti, kulturnih kvalitet in bližine, so prostori pasivne in aktivne rekreacije ter sprostitve v naravi. Rekreacija v odprtem prostoru je povezana z manjšimi posegi v prostor, ki so povezane z:

- dostopnostjo prostora (dostopne poti, parkirne površine na izhodiščih),
- gibanjem po prostoru (sprehajalne, kolesarske in druge tematske poti),
- zadrževanjem v prostoru (prostori za počitek, razgledališča itd.).

Med vsakodnevnimi rekreacijskimi aktivnostmi prevladujejo: hoja, tek, kolesarjenje, jahanje (mobilna oblika rekreacijske aktivnosti), počitek v naravi, taborjenje, piknik, plezanje, opazovanje narave (statična oblika rekreacijske aktivnosti), kopanje, ribarjenje, čolnarjenje (rekreacijske aktivnosti vezane na vodo), Pozimi pa lahko dodamo še smučanje, tek na smučeh, sankanje in drsanje. Za rekreacijo je najbolj privlačna odprta krajina v bližini stanovanjskih sosesk, primerno oddaljena od obremenjenih prometnic in industrijskih objektov. Na privlačnost vpliva tudi bližina vodotoka, reliefno razgibana območja, obstoječe pešpoti in kolovozi, neokrnjena območja ter ekološko in prostorsko pestra območja.

Na območju obdelave so kot potencialna območja za rekreacijo v odprtem prostoru opredeljene vse neurabnizirane površine, na katerih se lahko izvajajo določene dejavnosti, kot so tek, sprehod, izletništvo, kolesarjenje, kampiranje ipd. Med rekreacijsko najbolj privlačna območja štejejo območje Šmarjetne gore, kanjona Kokre s pobočjem Ovčan, več območij ob poteku reke Save, Struževem, Stražišču in Bitnjah, Udin Boršt, območje Bobovka (Čukova jama). Kot priljubljeno rekreacijsko območje izven območja obdelave, je vključeno tudi območje kompleksa Brda pri Kranju, ki je priljubljeno območje tekačev, sprehajalcev in kolesarjev.

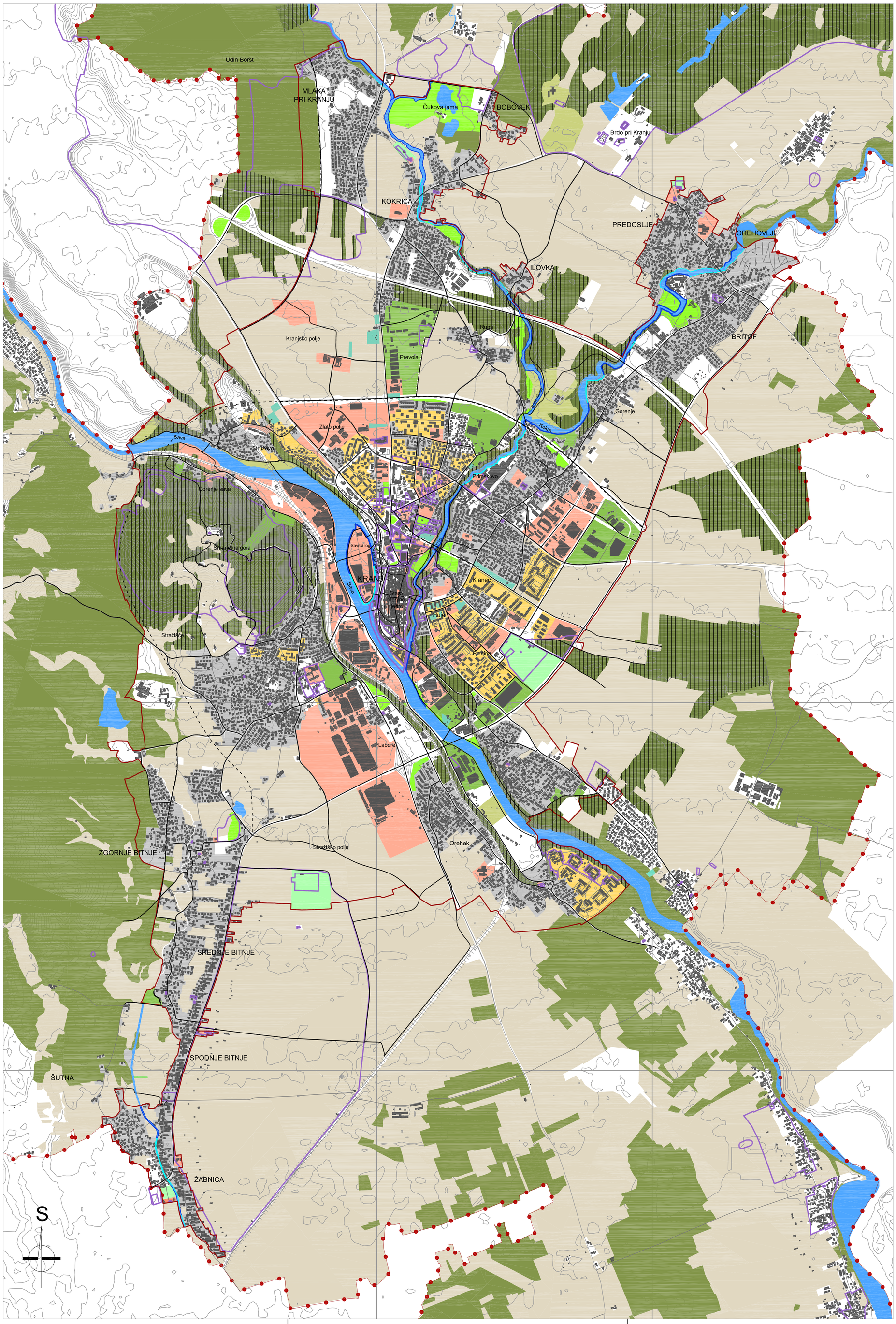

Šparovec B. Prostorski potenciali za vzpostavitev zelenega sistema na primeru mesta Kranj
Dipl. delo. Ljubljana, Univ. v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za krajinsko arhitekturo, 2008

LEGENDA:

- meja občine
- meja urbanistične zasnove
- cesta
- predvidene ceste
- železnica
- struktura poselitve
- parkovne površine in druge zelene površine
- potencial za ureditev parkovnih površin
- družbene dejavnosti
- športno rekreacijska območja
- potencial za ureditev športno rekreacijskih površin
- pokopališča
- gozd
- gozd posebnega pomena (GDL, GN, GRL)
- kmetijska zemljišča
- vrtički
- stanovanjsko zelenje - poljavne površine
- stanovanjsko zelenje - zasebne površine
- stanovanja - planirana
- območja vodnih zemljišč
- bregov vodotokov - dostopni
- bregovi vodotokov - nedostopni
- kulturna dediščina
- peš in kolesarske povezave

Slika 54

SOCIALNO - FUNKCIONALNI VIDIK

M 1:15000

(kartografska podloga: TTN5, 2005)

4.3 EKOLOŠKI VIDIK

V urbanih naseljih je ob prevladujoči urbani rabi in s tem povezanimi posegi v naravni prostor, prostor spremenjen, predrugačen in prilagojen potrebam človeka, vendar pa je potrebno vzpostaviti oz. omogočiti delovanje naravnim sistemom tudi v urbanem okolju.

S prisotnostjo in ustrezno razporeditvijo zelenih površin se lahko zagotavlja ustrezne in prijetne klimatske razmere, ki lahko izboljšajo onesnaženje zraka. Pred hrupnim in vidnim onesnaženjem lahko z zasaditvami zaščitnih pasov zaščitimo stanovanjska in območja centralnih dejavnosti, ki so v bližini industrijskih ali degradiranih območij in prometnic.

Ekološki vidik lahko bistveno vpliva na zasnovo zelenega sistema v pogledu ustrezne razporeditve oz. ohranitve zelenih površin. Na sliki 56 so prikazane naravne vrednote (območja in točke) in na kakšen način so že formalno zaščitene, ekološko pomembna območja, Natura 2000 (NVAtlas, 2008), manjše površine znotraj grajenega tkiva naselja, ki so pomembne kot prehodna okolja in ne kot trajni habitati (zasebni vrtovi, drevoredi, parki) in območja gozdnih površin znotraj urbanega tkiva in v kulturni krajini, ki so pomembni kot zeleni preboji za prehajanje živali skozi naselja.

4.3.1 Ohranjanje narave in naravnih kakovosti

Območja, pomembna za ohranjanje narave, so območja z veliko ohranjenostjo in raznolikostjo biotske raznovrstnosti, območja s kvalitetnimi vodnimi ekosistemi, območja gozdov v urbanem prostoru in na obrobju in območja z ohranjenimi naravnimi procesi. Naravne kakovosti se v okviru prostorskega razvoja obravnavajo (Odlok o prostorskih…, 2003) na način, ki bo zagotavljal ohranjanje naravnih procesov, vitalnost večjih in manjših območij z naravnimi kakovostmi, vzpostavljanje krajinskih struktur za ohranjanje biotske pestrosti ter ohranjanje redkih in posebnih habitatov.

Naravne vrednote so poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, del žive in nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava (NVAtlas, 2008).

Ekološko pomembna območja so območja habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti (NVAtlas, 2008).

Natura 2000 so posebna varstvena območja namenjena ohranjanju živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov, ki so redki ali na evropski ravni ogroženi zaradi dejavnosti človeka (NVAtlas, 2008).

Na območju obdelave so naslednja pomembnejša območja ohranjanja narave (NVAtlas, 2008):

Zavarovana območja državnega pomena:
- Spominski park Udin Boršt; (Odlok o razglasitvi Spominskega…, 1985)
- Kokra – Soteska Kokre v konglomeratu v Kranju; (Odlok o razglasitvi starega…, 1983)
- Bobovek – glinokopna jezera, nahajališče mamuta in fosilnih rib; (Odlok o zavarovanju …, 1981)

Naravne vrednote državnega pomena:
- Sava – od sotočja Bohinjke in Dolinke dolvodno
- Brezno v kleti hotela na Šmarjetni gori

Naravne vrednote lokalnega pomena:
- Kranj – sekvoja ob gimnaziji (Odločba…, 1961)
- Drulovka – divji kostanj
- Labore – lipa
- Huje v Kranju – gabrov – hrastov gozd
- Jelenov klanec – konglomeratna terasa
- Stražišče – bukev ob kapeli sv. Petra
- Stražišče – hrast vzhodno od kapele sv. Petra
- Stražišče – lipa
- Kokrica, Parovnica - potok Rupovščica

Območja Natura 2000:
- Grad Brdo – Preddvor
- Gozd Kranj – Škofja Loka

Ekološko pomembna območja (NVAtlas, 2008):
- Kokra – spodnji tok (reka in obrežni pas z veliko pestrostjo habitatnih tipov med Preddvorom in Kranjem)
- Brdo – grad pri Preddvoru (grad, grajski park in lovišče in mokrotni travniki severno od ograjenega kompleksa med Kranjem in Preddvorom z raznolikimi habitatnimi tipi (gozd, ribniki, potok, mokrišča) in redkimi rastlinskimi in živalskimi vrstami)
- Sava od Radovljice do Kranja s sotočjem Tržiške Bistrice (reka z ohranjeno naravno dinamiko poplavljanja in spreminjanja prodišč z bogato ohranjeno obrežno vegetacijo)
- Škofjeloško hribovje (pretežno gozdnato gričevje z mnogimi grapami in hudourniškimi potoki jugozahodno od Kranja, ki je na vzhodnem vznožju ponekod mokrotno)

Opredeljena območja z ekološko vidika se v zeleni sistem lahko vključujejo:
- kot ekološko pomembna območja,
- kot območja opredeljena z režimom varovanja,
- s pomočjo usmeritev za urejanje posameznih območij naselij (ohranitev določenega razmerja zelenega odprtega prostora v stanovanjskih naseljih z zasebnimi vrtovi).

Slika 55: Glinokopna jezera v Bobovku (Čukova jama)

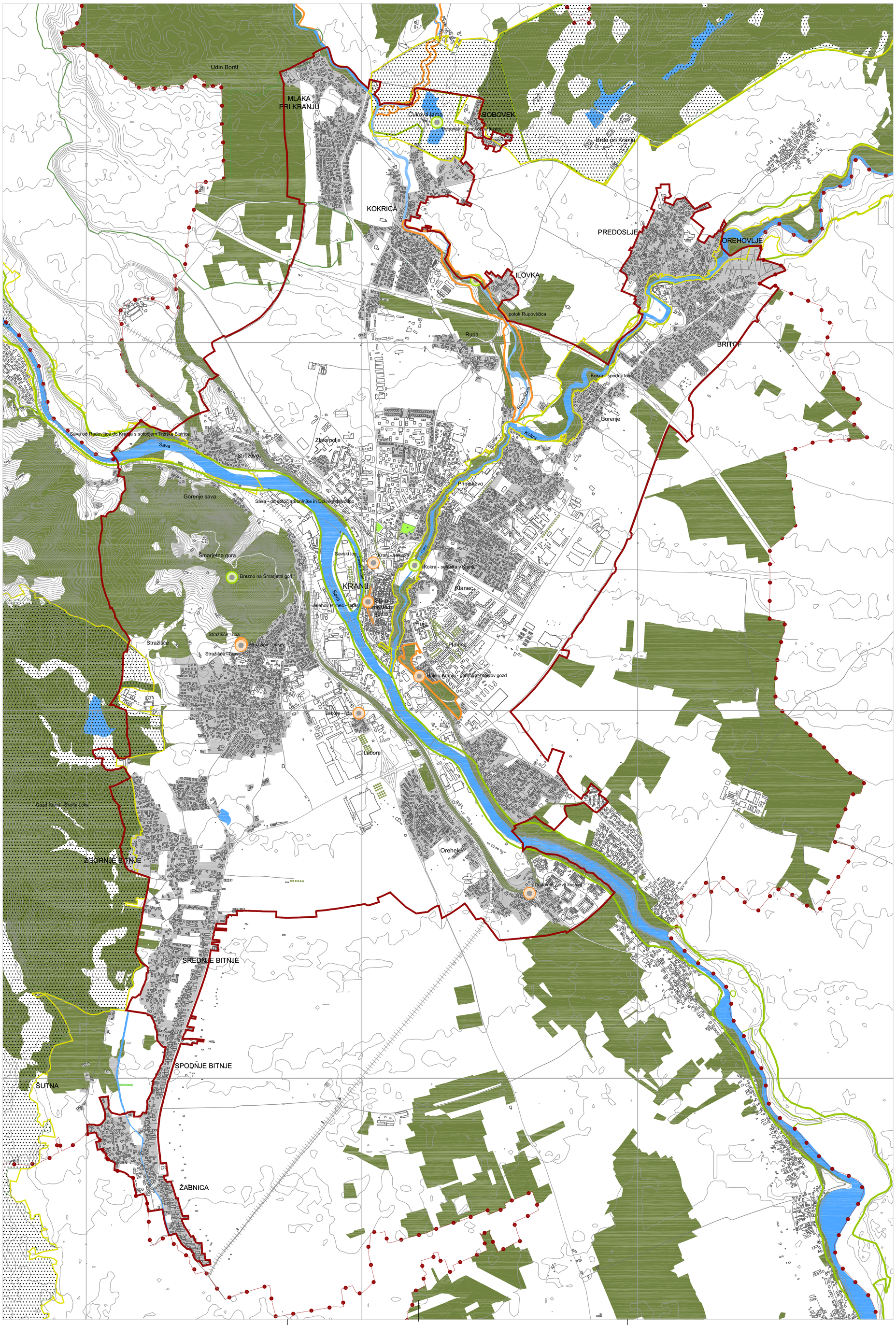

Šparovec B. Prostorski potenciali za vzpostavitev zelenega sistema na primeru mesta Kranj
Dipl. delo. Ljubljana, Univ. v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za krajinsko arhitekturo, 2008

LEGENDA:

- meja občine
- meja urbanistične zasnove
- cesta
- železnica
- struktura poselitve
- drevored
- park
- gozd
- območja vodnih zemljišč
- stanovanjsko zelenje - zasebne površine
- Natura 2000
- ekološko pomembna območja
- naravne vrednote državnega pomena - območja
- naravne vrednote državnega pomena - točke
- naravne vrednote lokalnega pomena - območja
- naravne vrednote lokalnega pomena - točke

Slika 56

EKOLOŠKI VIDIK

M 1:15000

(kartografska podloga: TTN, 2005)

5 KONCEPT UREDITVE ZELENIH IN ODPRTIH POVRŠIN IN IZHODIŠČA ZA NJIHOVO ZDRUŽLJIVOST Z DRUGIMI RABAMI

Predlog koncepta ureditve zelenih in odprtih površin na primeru mesta Kranj je bil oblikovan na podlagi analize stanja in iskanju neprepoznavnih prostorskih in programskih potencialov po treh vidikih: strukturno – morfološkem, socialno – funkcionalnem in ekološkem vidiku.
Na karti so prikazana območja znotraj UZ kot tudi širše okolje, ki so ga narekovale potrebe prebivalcev (predvsem potreba po prostoru, ki ga v in bližnji okolici mesta ni), vplivna območja dejavnosti in rab ter lastnosti prostora.

Izhodišča, ki so služila kot pomoč pri določanju združljivosti različnih rab v prostoru so bila:

- da vodotoki z obvodnim prostorom predstavljajo naravne koridorje, ki lahko med seboj povezujejo različne zelene in odprte površine v celovit sistem in tako omogočajo smiselne povezave med različnimi kategorijami odprtih in zelenih površin oz. različnimi oblikami rekreacije, nemoteno migracijo živali, hkrati pa zagotavljajo večjo biološko raznovrstnost ter naravno pestrost prostora.
- da imajo zelene površine v poselitvenih območjih poleg drugih bolj ali manj poudarjene tudi členitvene in ekološke funkcije.
- da na območjih zelenih površin niso dovoljene rabe, ki bi zahtevale večje spremembe prostorskih značilnosti območja, predvsem izgubo odprtega prostora in javne dostopnosti. To pomeni, da niso dopustne rabe, ki prostor pozidajo, v večji meri tlakujejo, zapirajo in privatizirajo.
- da je potrebno zelene površine z osnovno ekološko funkcijo oz. območja pomembna za ekosistem varovati zaradi njihovih naravnih značilnosti in ekološke pestrosti, velikosti, medsebojne povezanosti in navezave na zaledje in, da so združljive z vsemi rabami, ki ne vplivajo na te vidike.
- da se členitvene in klimatske funkcije zelenih površin lahko uresničujejo v vseh območjih z ustreznim deležem in razporeditvijo naravnih prvin ne glede na namensko rabo območja.
- da so v rekreacijskih območjih, rekreacijskih parkih dopustne dopolnilne rabe s področja gozdarstva, kmetijstva in vodnega gospodarstva, če le te ne zmanjšujejo dostopnosti in rekreacijske privlačnosti območja.
- da so v rekreacijskih in mestnih parkih dopustne dopolnilne rabe s področja športa, kulture in gostinske ponudbe, ki ne zahtevajo gradnje večjih pokritih objektov, ampak so dovoljeni le začasni in paviljonski objekti manjših dimenzij ter ureditve, ki ne zahtevajo večjih tlakovanih območij.
- da so v območjih tematskih parkov možne dopolnilne rabe in programi, ki se neposredno povezujejo z osnovno tematiko parka, to so dejavnosti, ki so povezane s kulturo, vzgojo in izobraževanjem, raziskovanjem, preživljanjem prostega časa in športom, gostinski in drugi storitveni programi. Gradnja manjših objektov je dopustna, če so objekti neposredno povezani s programom in ureditvijo tematskega parka, vendar mora območje ohranjati parkovni značaj. To pomeni, da mora delež naravnih in parkovnih prvin prevladovati.
- da so območja pokopališč, poleg osnovne funkcije pokopavanja, združljiva z rabami pasivne rekreacije – sprehajanje.

Osnovna ideja koncepta temelji na naravnih in v zgodovinskem razvoju ustaljenih naravnih potezah, ki so:

- koridorja Save in Kokre ter
- reliefno izpostavljena Šmarjetna gora.

Za mesto imajo poseben pomen tako iz funkcionalno členitvenega, rekreacijskega kot tudi ekološkega vidika. Prodirajo v in skozi središče mesta in se navezujejo na krajinsko zaledje mesta. Kjer je mogoče, so dopolnjeni z novimi zelenimi in odprtimi površinami. Vzpostavljene so povezave za pešce in kolesarje, tako med posameznimi območji zelenega sistema kot tudi v rekreacijsko zaledje mesta.

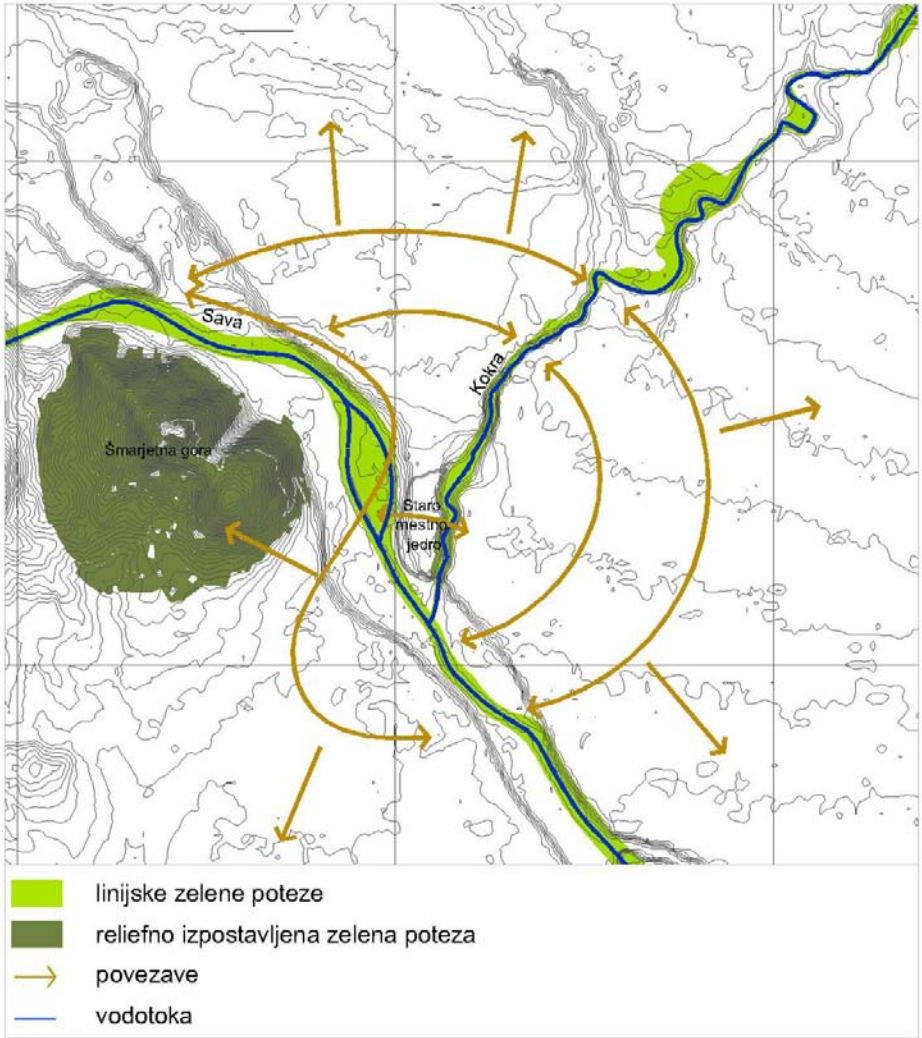

Slika 57: Shema osnovne ideje koncepta ureditve zelenih in odprtih površin mesta Kranj

Koncept ohranja obstoječe zelene in odprte površine, ki imajo že opredeljeno namembnost, npr. javne zelene površine – parki, športna in rekreacijska območja namenjena zunanjim športnim površinam, pokopališča in druge zelene površine in predlaga dopolnitev z novimi površinami.

Kot izhodišče za določitev novih površin ni bilo pomembno, da je bil prostor v ustrezni funkciji ali ambientalno prijeten, izločilna nista bila niti njegova velikost ali lastništvo zemljišča. Osnovno izhodišče je bila njihova lega, množičen obisk ali navezava na ustrezne vsebine in neopredeljenost vsebine prostora. Predvsem so bile pomembne tiste površine, kjer se je določena dejavnost opustila.

Poglavitni predlogi koncepta so:

- Kot mestni park je opredeljena linijska ureditev vzdolž kanjona Kokre s pobočjem Ovčan, ki bi predstavljal osrednjo mestno zeleno površino kot tudi izhodišče v zaledje.
- Oblikovna ureditev odprtih prostorov in zelenih površin fakultete, srednjih in osnovnih šol, vrtcev, doma za starejše občane, območja opuščenih industrijskih con, ob kulturnih domovih in javnih ustanovah in lokalnih središčih.
- Ureditev in vzpostavitev novih športno-rekreacijskih parkov.
- Ureditev poljavnih zelenih površin in parkovnih ureditev znotraj in ob stanovanjskih območjih.
- Vzpostavitev ambientalno prijetnih in varnih kolesarskih in pešpoti ob vodotoku Save in Kokre, znotraj in izven poselitve, do pokopališč, ki ležijo, z izjemo pokopališča v Bitnjah, na robu poselitve, ob robu stanovanjskih in rekreativnih območij in v navezavi z njimi. To so predvsem kmetijske in gozdne površine znotraj območja UZ kot tudi posamezna območja kmetijskih in gozdnih površin na jugu, vzhodu in severu izven UZ.
- Ureditev gozdnih površin kot parkovni gozd na območju UZ (Šmarjetna gora, obvodni gozd Save in Kokre, ohranjeni gozd v bližini doma upokojencev in stanovanjskega naselja na Planini) ter izven UZ, kjer ima gozd poudarjeno rekreacijsko funkcijo. Gre za gozdove, ki so v bližini poselitvenih območij, predvsem na vzhodu in severu.
- Območja vrtičkov se umeščajo v dve različni vsebinski kategoriji. Kot del parkovnih ureditev (stanovanjska soseska na Hujah), kjer se pojavljajo kot urejena mestna zelena površina in na območjih primarne rabe, kjer so sestavni del kulturne krajine. Določene so bile nove površine na severnem in vzhodnem delu mesta (izven UZ), kjer je bila že do sedaj največja potreba po tovrstnih površinah.
- V zasnovi so predlagana tudi območja, ki se urejajo in varujejo z režimi. Režimi so predpisani za tista območja, ki z vidika sistema nimajo ustreznih prostorskih kvalitet in ureditev, kar pomeni, da so krajinsko in urbano degradirana oz. so pomembna zaradi ekoloških kvalitet in prepoznavne oblike mesta.

  Za urejanje z režimom se uporabijo območja, ki se po planu ne urejajo s prostorsko ureditvenimi pogoji, temveč na podlagi sprejetih zazidalnih, lokacijskih in urbanističnih načrtov; območja industrijskih con ob Savi in Kokri, kjer se industrijska dejavnost še ni opustila; območja nakupovalnih centrov na Planini, Savskemu logu in Primskovem ter na območjih namenjenih za potrebe obrambe (območje vojašnice na Prevoli). Z vidika koncepta zelenih in odprtih površin so območja pomembna zaradi zagotovitve ustreznega oblikovanja kot tudi izboljšanja prostorskih kakovosti.

  Varovanje z režimom se nanaša na ekološko pomembna območja in naravne vrednote, ki so bila opredeljena pri ekološkem vidiku. To so predvsem območja ob reki Savi in Kokri ter gozdne površine kompleksa Brdo, območja glinokopnih jezerc pri Bobovku ter gozd Kranj-Škofja Loka.

  Varovanje z zelenim režimom se nanaša tudi na kmetijska zemljišča znotraj UZ, ki so pomembna zaradi ohranitve zelene cezure med posameznimi naselji in kmetijska zemljišča izven UZ, ki so pomembna kot povezovalni člen s severnim, vzhodnim in južnim rekreacijskim zaledjem.

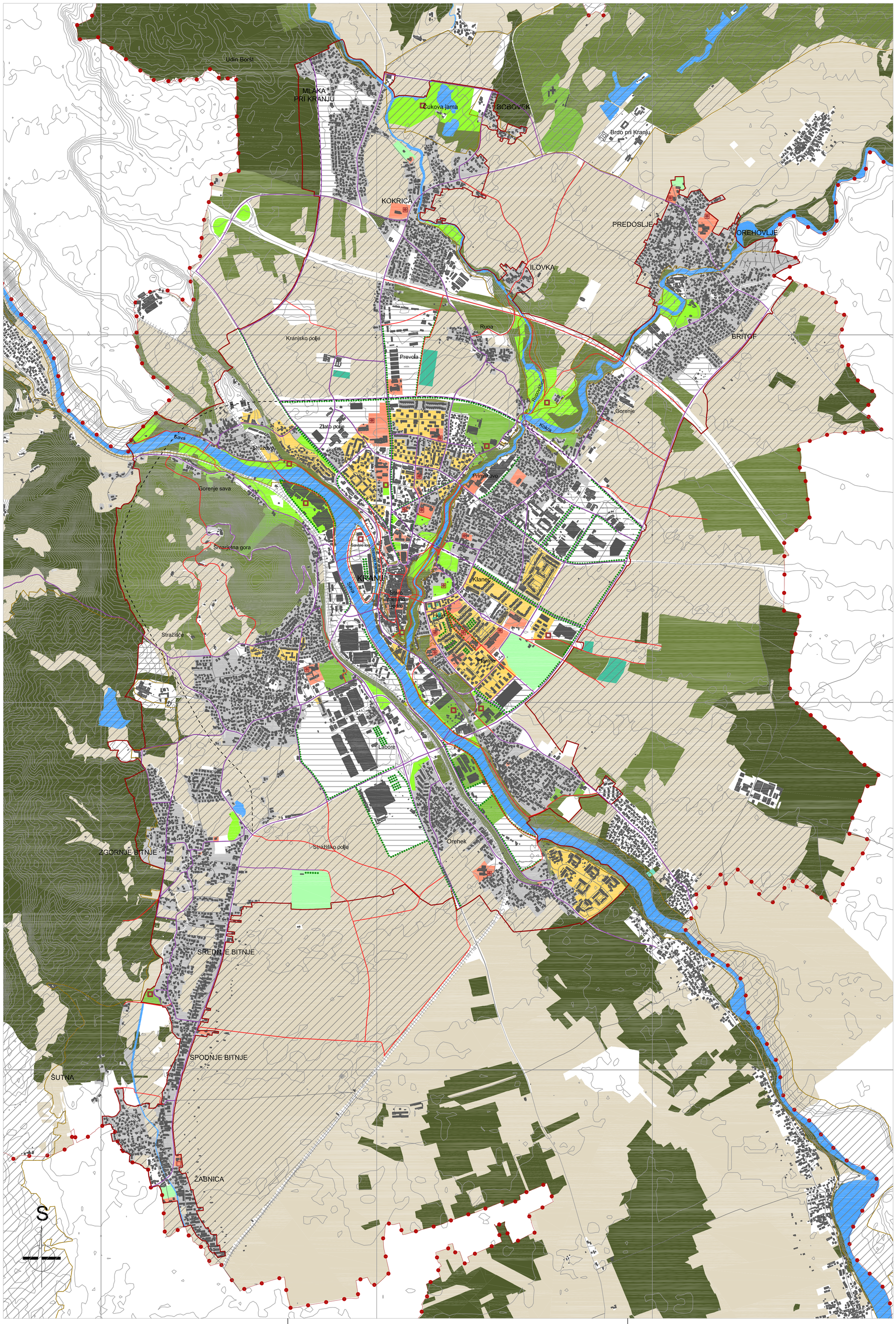

Šparovec B. Prostorski potenciali za vzpostavitev zelenega sistema na primeru mesta Kranj
Dipl. delo. Ljubljana, Univ. v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za krajinsko arhitekturo, 2008

LEGENDA:

- meja občine
- meja urbanistične zasnove
- cesta
- predvidene ceste
- železnica
- struktura poselitve
- drevored
- parkovne ureditve
- zelene in odprte površine ob objektih javnega značaja
- površine za šport in rekeacijo
- javna otroška igrišča
- javna in poljavna otroška igrišča
- parkovni gozd
- gozd
- pokopališča
- površine za vrtičkarstvo
- stanovanjsko zelenje - poljavne površine
- stanovanjsko zelenje - zasebne površine
- kmetijske površine
- območja vodnih zemljišč
- območja urejanja z režimom
- območja varovanja z režimom
- pomembna območja za ekosistem
- kolesarske in peš povezave na cestišču
- kolesarske in peš povezave izven cestišč

Slika 58

KONCEPT UREDITVE ZELENIH IN ODPRTIH POVRŠIN MESTA KRANJ

M 1:15000

(kartografska podloga: TTN5, 2005)

6 SKLEP

Z nalogo želim opozoriti na številne spregledane in neizkoriščene prostorske potenciale, ki bi pripomogli k vzpostavitvi zelenega sistema mesta Kranj. Določa jih predvsem lega v mestu, ustrezne, za obisk privlačne vsebine v neposredni bližini in dejanska razpoložljivost prostora.
Opozarjanje na spregledane in neizkoriščene potenciale, kot so vodna obrežja, zunanji prostori stanovanjskih sosesk, zunanji prostori šol, vrtcev, degradirani prostori ipd. je še posebej pomembno ravno sedaj, ko potekajo priprave novega Občinskega prostorskega načrta Mestne občine Kranj (v nadaljevanju OPN) kot tudi posameznih Občinskih podrobnih prostorskih načrtov (v nadaljevanju OPPN) ter priprave projekta revitalizacije degradiranih urbanih območij mesta Kranj, ki so že pozidana, vendar so zaradi ekonomskih ali drugih vzrokov postala območja socialnih, gospodarskih in podobnih problemov.

Analiza stanja je pokazala, da mesto Kranj s širšo okolico ponuja dovolj prostorskega potenciala oz. dovolj zelenih in odprtih površin, ki bi jih s programsko dopolnitvijo in fizičnimi povezavami bilo mogoče povezati v učinkovit sistem.
Naloga je konceptualne narave, zato v konceptu zelenega sistema niso obravnavane vsebinske podrobnosti, pač pa opredeljena območja in vsebinske kategorije. Pri tem so bila vseskozi prisotna izhodišča, ki so bila nakazana pri konceptu zelenih in odprtih površin. To je združljivost različnih rab in skozi nalogo opredeljeni vidiki, s katerimi so bili opredeljeni različni prostorski potenciali.
Za natančnejšo vsebinsko členitev kategorij in merila natančnosti pa je potrebna izdelava OPPN. Te je mogoče pridobiti z natečaji, predvsem za pomembnejše in zahtevnejše ureditvene celote ali z neposrednimi naročili OPPN. Na območju obdelave bi bilo potrebno še posebej celostno obravnavati vodotoke in obvodni prostor Save in Kokre.

Pri vzpostavljanju zelenega sistema mesta pa bi bilo v fazi priprave novega OPN potrebno ponovno preveriti tudi realizacijo v obstoječem planu predvidenih posegov. Poudarek je predvsem na izgradnji severne mestne obvoznice kot vzporednice avtocestnemu koridorju. Potek trase bi pomenil veliko oviro v dostopu do severnega rekreacijskega zaledja in zmanjšal kvaliteto pobočja Ovčan, ki je bil v sklopu naloge, skupaj s sotesko Kokre, predlagan kot mestni park. Pomenila bi tudi veliko oviro za gibanje živali, saj je prehod zaradi fizične nevarnosti oz. preširoke čistine tvegan.

Na podlagi vzpostavljenega zelenega sistema, ki je bil v naprej opredeljen na podlagi analize stanja in vrednotenja prostorskih potencialov bi se lahko z načrtnim usmerjanjem različnih posegov (poselitev, gradnja prometnega omrežja ipd.) lahko izognili mnogim konfliktnim situacijam in zagotovili ohranjanje sistema zelenih površin z vsemi ekološkimi, socialnimi, strukturno-členitvenimi in ostalimi prepoznanimi kakovostmi.

7 POVZETEK

V diplomskem delu so bili obravnavani prostorski potenciali, ki bi pripomogli k vzpostavitvi zelenega sistema na primeru mesta Kranj. Območje obdelave je obsegalo UZ in vse površine izven, ki so pomembne zaradi ekoloških in rekreacijskih funkcij.

Temeljna izhodišča za delo, kot so vsebina, vloga in pomen zelenega sistema v mestu in kriteriji vrednotenja, so bila opredeljena v teoretičnem delu naloge in pridobljena na podlagi pregleda strokovne literature. Za preverjanje hipoteze in ciljev pa je bila potrebna analiza obstoječega stanja, ki je poleg terenskega dela z opazovanjem, popisovanjem, fotografiranjem obsegala tudi analizo različnih pisnih in grafičnih virov o urbanističnem razvoju mesta ter predvidenih posegih v mesto.

Za lažjo določitev prostorskih potencialov oz. za utemeljitev koncepta so bile zelene površine skozi celotno delo obravnavane s treh vidikov. Skozi strukturno-morfološki vidik so bile predstavljene nekatere značilnosti, ki so ključne za mesto Kranj, npr. stik mesta s krajino, pomen vode v mestu, lega in podoba mesta ipd. Pri tem je bila izpostavljena lega na konglomeratnem pomolu, nad sotočjem Save in Kokre, povezovalni pomen vodotokov in obvodnega prostora ter zeleni klin Šmarjetne gore, ki se najgloblje zajeda v Kranjsko raven.
S socialno-funkcionalnim vidikom so bili opredeljeni potenciali za parkovne ureditve in potenciali za rekreacijo. Kot pomembna prepoznavna struktura je bila predlagana parkovna poteza vzdolž soteske Kokre, vključno s pobočjem Ovčan. Za rekreacijsko najbolj privlačna območja pa so se v odprtem prostoru izkazala območja Šmarjetne gore, kanjon Kokre s pobočjem Ovčan, več območij ob poteku reke Save, Stražišča in Bitenj, Udin Boršta, območja Bobovka (Čukova jama) in območje kompleksa Brda pri Kranju.
Ekološki vidik izpostavlja ohranjanje narave in naravnih kakovosti, predvsem naravne vrednote, Naturo 2000 in ekološko pomembna območja.

Oblikovanje koncepta oz. načrta zelenih in odprtih površin mesta Kranj, je bil oblikovan na podlagi opredeljenih ciljev na začetku diplomskega dela. S predlaganim konceptom se v osnovi ohranja v dosedanjih prostorskih aktih določena območja športno-rekreacijskih in zelenih površin mesta ter se jih dopolni z novimi površinami, katerih namembnost in vsebina sta bili na novo opredeljeni. Kar se tiče vsebine, strukture, razporeditve in količine zelenih površin in odprtega prostora mesta pa so poglavitni predlogi koncepta: linijska ureditev parka vzdolž kanjona Kokre s pobočjem Ovčan; oblikovna ureditev odprtih prostorov in zelenih površin fakultete, srednjih in osnovnih šol, vrtcev, doma za starejše občane, območja opuščenih industrijskih con, območja ob kulturnih domovih in javnih ustanovah in lokalnih središčih; ureditev in vzpostavitev novih športno-rekreacijskih parkov, poljavnih zelenih površin in parkovnih ureditev znotraj in ob stanovanjskih območij; vzpostavitev ambientalno prijetnih in varnih kolesarskih in pešpoti ob vodotoku Save in Kokre, znotraj in izven poselitve, do pokopališč, ki ležijo z izjemo pokopališča v Bitnjah na robu poselitve, ob robu stanovanjskih in rekreativnih območij in v navezavi z njimi (kmetijske in gozdne površine znotraj območja UZ kot tudi posamezna območja kmetijskih in gozdnih površin na jugu, vzhodu in severu izven UZ); ureditev gozdnih površin kot parkovni gozd na območju UZ ter izven UZ, kjer ima gozd poudarjeno rekreacijsko funkcijo; ureditev območij za vrtičke kot del parkovnih ureditev, kjer se pojavljajo kot urejena mestna zelena površina in na območjih primarne rabe, kjer so sestavni del kulturne krajine; določitev območij, ki se urejajo in varujejo z režimi zelenega sistema.

8 VIRI

8.1 CITIRANI VIRI

Brinovec S. 2002. Pojdimo po Kranju. Kranj, Terra Kranj: CD - ROM

Balantič I. 2007. Regionalni zeleni sistem Ljubljanske urbane regije. Diplomsko delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta. Oddelek za krajinsko arhitekturo: 115 str.

Bizjak A., Mikoš M. 2001. Obnova in rehabilitacija koridorjev mestnih vodotokov. Urbani izziv, 12, 2_ 51-57

DOF – Digitalni ortofoto načrt v merilu 5000, D25, Kranj 2006. Ljubljana, Geodetska uprava Republike Slovenije (izpis iz baze podatkov)

Doležal M. 1991. Pregled zelenih površin in možnost njihove povezave v sistem na ožjem območju mesta Ljubljane. Diplomsko delo. Ljubljana. Biotehniška fakulteta. Oddelek za krajinsko arhitekturo: 57 str.

Doležal M., Kučan A. 1996. Nove vsebine in strukture odprtega prostora – Nujnost in možnost njihovega vključevanja v prostorske dokumente. V: Strokovno gradivo: Urejanje prostora v urbanem okolju na ravni planskih in prostorskih izvedbenih dokumentov. Ljubljana, Društvo krajinskih arhitektov Slovenije: 41-48

Forman R., Godron M. 1986. Landscape ecology. John Wiley and Sons, New York: 618 str.

Galzer R. 1970. O načrtovanju zelenja v okviru urbanističnega planiranja v Hannovru. V: Zbornik simpozija: Zelenje v urbanem okolju. Ljubljana 3. – 4.9.1970. Ljubljana, Biotehniška fakulteta: 115-126

Gazvoda D. 1996. Zgodovinska primerjalna analiza odprtega prostora Ljubljane kot metoda za iskanje stanovitnih mestnih krajin. V: Urejanje odprtega prostora v urbanem okolju. Ljubljana, DKAS: 28-35

Gazvoda D. 2001. Vloga in pomen zelenega prostora v novejših stanovanjskih soseskah. Urbani izziv, 12, 2: 35-42

Gazvoda D., Kučan A., Krušnik C., Turk B. 1997. Naravno okolje mesta Ljubljana kot razvojni dejavnik. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Inštitut za krajinsko arhitekturo, Inštitut za biologijo: 29 str.

Goriup Z. 1983. Mestno zelenje kot kvalitativni dejavnik bivalnega okolja – ekološka izhodišča za načrtovanje. Ljubljana, Urbanistični inštitut SRS: 132 str.

Hladnik J. 2000. Narava v mestu kot element prostorskega plana. Med odnosom in načrtovanjem. V: Narava v mestu. Med načrtovanim in spontanim. Zbornik 7. redne konference Društva krajinskih arhitektov Slovenije, Ljubljana, oktober 2000. Matjašec D., Marinček P., Simoneti M. (ur.). Ljubljana, Društvo krajinskih arhitektov Slovenije: 39-44

Jernejec M. 1981. Urbanistični kriteriji za urejanje stanovanjskih območij. Ljubljana, Ljubljanski urbanistični zavod

Jurkovič S. 1992. Analiza krajinskih enot mestnega obrobja kot prispevek k načrtovanju zelenega sistema Ljubljane. Diplomska naloga. Ljubljana. Biotehniška fakulteta. Oddelek za krajinsko arhitekturo: 146 str.

Krajevni leksikon Slovenije. 1995. Orožen Adamič M. (ur.). Ljubljana, Državna založba Slovenije: 638 str.

Kranj. 2008
http://kraji.eu/trip_page.php?id_name=kranj&id_pic=108&id_counter=0&lang=
(2.september 2008)

Kranjski rovi odprti za obiskovalce. 2008.
http://www.kranj.si/povezava.aspx?id=4&pid=675 (18. september 2008)

Kučan A. 1995. Zeleni sistem Ljubljane kot razvojni in varovalni dejavnik. V: Varstvo narave zunaj zavarovanih območij. Zbornik mednarodne konference ob evropskem letu varstva narave, Ljubljana, MOP, Urad Republike Slovenije za prostorsko planiranje, Biotehniška fakulteta, Inštitut za krajinsko arhitekturo: 241-248

Kučan A. 2000. Zeleni sistem - zamisel in praksa. V: Narava v mestu - med načrtovanim in spontanim. Konferenca Društva krajinskih arhitektov Slovenije. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor: 84 - 92.

Kulturna dediščina. 2008.
http://www.kranj.si/povezava.aspx?pid=630 (30. junij 2008)

Lynch K. 1974. The image of the city. 12th printing. Cambridge (Mass.), London, The MIT Press: 193 str.

Marušič I. 1999. Mesta in krajinsko okolje, V: Mesta in urbanizacija. Ljubljana, Svet za varstvo okolja Republike Slovenije: 38-40

Marušič J. 1998. Metodološke osnove. Zbirka: Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor RS, Urad RS za prostorsko planiranje: 120 str.

Miklavčič I. 1975. Stanovanjska gradnja v občini Kranja. Kranjski zbornik, 305: 62-69

NVatlas. 2008. Interaktivni naravovarstveni atlas. Agencija Republike Slovenije za okolje.
http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/ (15.julij 2008)

Oblak C. 1995. Urbanizem mesta Kranja z ožjo okolico: nekaj misli o urbanističnih razvojnih možnosti mestnega dela nove mestne občine Kranj. Kranjski zbornik, 364: 310-312

Odločba o zavarovanju nekaterih dreves kot naravne znamenitosti v okraju Kranj. 1986. Uradni vestnik Gorenjske št. 19/61

Odlok o prostorskih sestavinah dolgoročnega in družbenega plana za območje Mestne občine Kranj, Ur. L. RS št. 76/03

Odlok o prostorsko ureditvenih pogojih za morfološko celoto urbanistične zasnove mesta Kranja, Ur. l. RS št. 72/04

Odlok o razglasitvi Spominskega parka Udin boršt za kulturni in zgodovinski spomenik, Uradni vestnik Gorenjske, št. 20/85

Odlok o razglasitvi starega mestnega jedra Kranja za zgodovinski in kulturni spomenik. Uradni vestnik Gorenjske, št. 19/83

Odlok o zazidalnem načrtu območja D 02/3 – Šolski center Zlato polje, Kranj, Ur. l. RS št. 82/02

Ogrin D. 1982. Vrednotenje odprtega prostora in možnosti razvoja. Sinteza, 58/60: 28-34

Ogrin D. 1989. Slovenske krajine. Ljubljana, Državna založba Slovenije: 239 str.

Ogrin D., Marušič J., Kučan A., Simoneti M., Kopač., Doležal M. 1994. Zeleni sistem Ljubljane – zasnova. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo: 97 str.

Pak M., Slavec A. 2005. Prostorski razvoj Kranja 20. stoletju. Kranjski zbornik, 480: 115-122

Pelaič J. 2004. Otroško – ustvarjalno igrišče Polžek v Kranju. Diplomsko delo. Ljubljana. Biotehniška fakulteta. Oddelek za krajinsko arhitekturo: 26 str.

Perko D. 1992. Tipi pokrajin v porečju Kokre. Geografski obzornik, 39, 2: 25 – 32

Pogačnik A. 1992. Urejanje krajine in varstvo okolja. Ljubljana, Založba Mladinska knjiga:

Pogačnik A. 1996. Varstvo in usmerjanje oblikovne podobe slovenskih mest. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko planiranje: 207 str.

Pregledna karta Republike Slovenije merilu 1:1 000 000. 2002. Ljubljana, Geodetska uprava Republike Slovenije (skenogrami kartografskega gradiva)

Pridobili evropska sredstva za štiri projekte. 2007.
http://www.kranj.si/povezava.aspx?pid=580 (23. avgust 2008)

Prostorska zasnova. Prostorski plan Mestne občine Ljubljana. 2002. Cerar M. (ur.). Ljubljana, Mestna občina, Oddelek za urbanizem: 132 str.

Puhar F. 1990. Gospodarski vzpon Kranja 1918 - 1986. Kranjski zbornik, 345: 57-67

Simoneti M. 1994. Javne zelene površine. Predstavitev raziskovalne naloge in delovnih tez. Urbani izziv, 23, 24, 25: 84

Simoneti M. 1997. Mestne zelene površine: med ljubiteljstvom in stroko. Ljubljana, Znanstveno in publicistično središče: 205 str.

Simoneti M. 1997. Usmeritve in pogoji za nadaljnji razvoj vrtičkarstva v Ljubljani: razvojno aplikativna enoletna raziskava, Ljubljana, Ljubljanski urbanistični zavod: 76 str.

Simoneti M. 2000. Predgovor k zborniku. V: Narava v mestu, med načrtovanim in spontanim, 7. redna konferenca Društva krajinskih arhitektov Slovenije (DKAS), oktober 2000. Matjašec D., Simoneti., Marinček P. (ur.). Ljubljana, Društvo krajinskih arhitektov Slovenije: 118 str.

Slavec A. 1999. Geografija Kranja: doktorska disertacija. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 374 str.

Otvoritev rovov pod starim Kranjem. 2008.
http://www.slemc.org/blog/index.php?showimage=156 (18. september 2008)

Sulič K. 2008. Analiza potreb po javnih zelenih površinah kot pomoč pri njihovem urejanju. Diplomsko delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta. Oddelek za krajinsko arhitekturo: 129 str.

Stavba bivše ekonomske šole v Kranju tudi za vrtec. 2008
http://www.kranj.si/povezava.aspx?pid=630 (30. junij 2008)

Šepec B. 1994. Vloga zelenja v urejanju malih mest – na primerih: Slovenske Konjice, Laško, Hrastnik, Šmarje pri Jelšah. Diplomsko delo. Ljubljana. Biotehniška fakulteta. Oddelek za krajinsko arhitekturo: 131 str.

Šuklje E. I. 2000. Narava v mestu ali mesto v naravi. Med odnosom in načrtovanjem. V: Narava v mestu. Med načrtovanim in spontanim. Zbornik 7. redne konference Društva krajinskih arhitektov Slovenije, Ljubljana, oktober 2000. Matjašec D., Marinček P., Simoneti M. (ur.). Ljubljana, Društvo krajinskih arhitektov Slovenije: 56-60

Šuklje E. I. 2001. Spregledani potenciali odprtega prostora mesta. Novi tipi in kategorije mestne krajine. Urbani izziv, 12, 2: 25-34

Šuklje E. I., Simoneti M., Goličnik B., Kolenbrand N. 2001. Zeleni sistem. Strokovna podlaga. Ljubljana, Urbanistični inštitut Republike Slovenije: 59 str.

Tibbalds F. 2003. Making people-friendly towns: improving the public environment in towns and cities. London, New York, Spon Press: 116 str.

TTN5. – Temeljni topografski načrt v merilu 1: 5000. 2005 Ljubljana, Geodetska uprava Republike Slovenije (digitalni podatki v vektorski obliki)

Uredba o prostorskem redu Slovenije. Ur. l. RS, št. 122/04

8.2 DRUGI VIRI

Odlok o občinskem lokacijskem načrtu območja PI 8 – Planina Vzhod. Ur. L. RS št. 35005-0006/2004-48/01

Odlok o občinskem lokacijskem načrtu območja Planina Jug. Ur. l. RS št. 135/12-2006

Odlok o občinskem lokacijskem načrtu Pševo. Ur. l. RS št. 403.03-1/2005

Pravilnik o podrobnejši vsebini, obliki in načinu priprave strategije prostorskega razvoja občine ter vrstah njenih strokovnih podlag. Ur.l. RS št. 350-01-95/03

Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij. Ur. l. RS št. 0071 – 145/07

Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave prostorskega reda občine ter vrstah njegovih strokovnih podlag. Ur. l. RS št. 350-01-91/03

Žontar J. 1939. Zgodovina mesta Kranj. Ljubljana, Muzejsko društvo za Slovenijo, 530 str.

ZAHVALA

Za pomoč, napotke, koristne informacije in usmerjanje v času nastajanja diplomskega dela se v prvi vrsti zahvaljujem mentorici prof. dr. Ani Kučan. Zahvaljujem se tudi prof. dr. Davorju Gazvodi in doc. dr. Tanji Capuder Vidmar za hitri pregled naloge in napisane komentarje.

Andreju, Damjani, Janezu in Primožu se zahvaljujem za pomoč pri pridobivanju podatkov in številne nasvete.

Za lektoriranje besedila se zahvaljujem sestri Petri.

Za prevod izvlečka se zahvaljujem prijateljici Alenki.

Na koncu bi se rada zahvalila mami in sestrama za potrpežljivost in spodbudo.

Hvaležna sem tudi vsem prijateljem, ki so me v vseh teh letih spodbujali in stali ob strani.

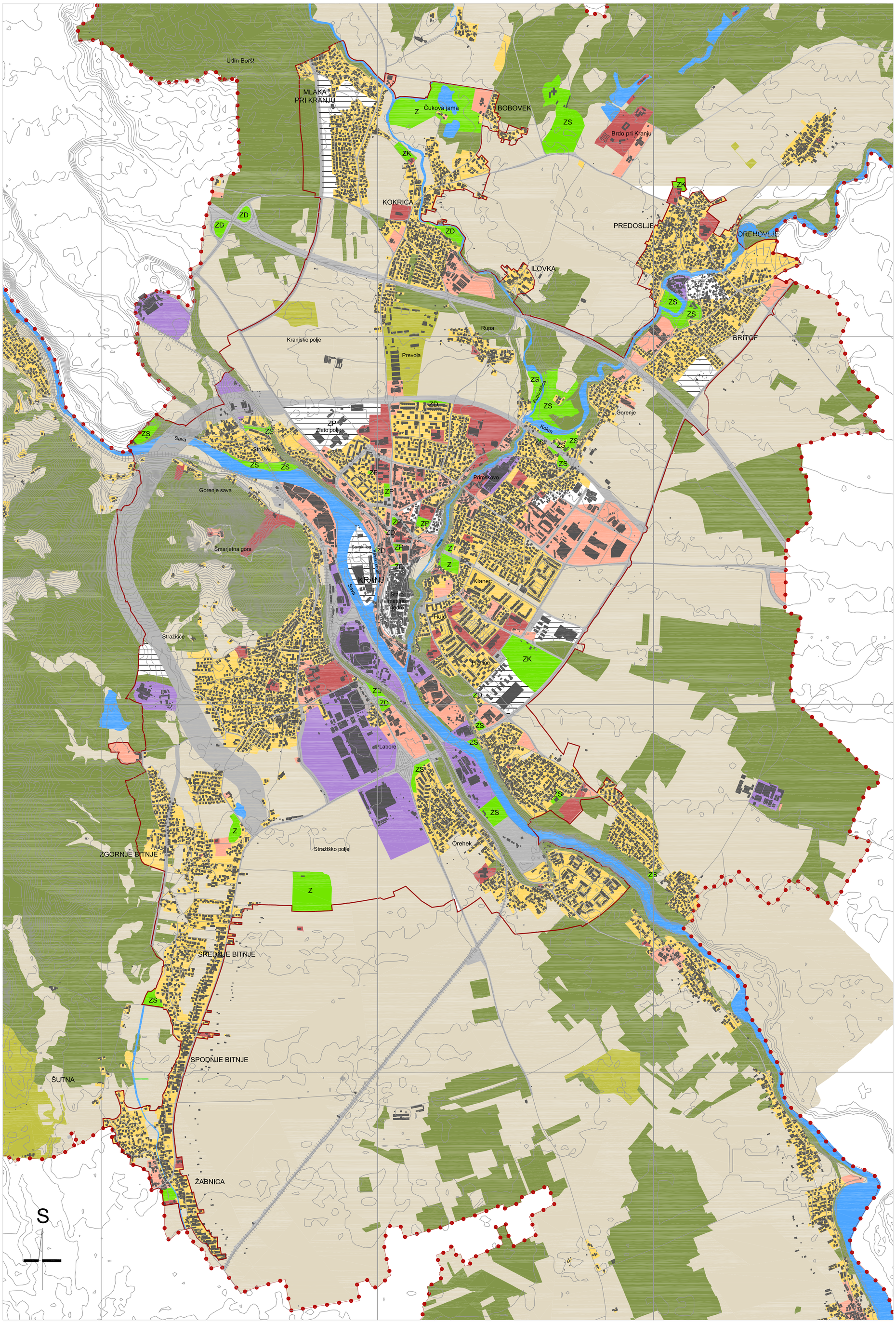

Šparovec B. Prostorski potenciali za vzpostavitev zelenega sistema na primeru mesta Kranj
Dipl. delo. Ljubljana, Univ. v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za krajinsko arhitekturo, 2008

LEGENDA:

- meja občine
- meja urbanistične zasnove
- cesta
- predvidene ceste
- železnica
- struktura poselitve
- območja stanovanj
- območja splošnega družbenega pomena
- mešana območja
- območja proizvodnih dejavnosti
- območja izključne rabe za potrebe obrambe
- območja športno - rekreacijskih in zelenih površin
  - ZS - športna - rekreacijska območja namenjena zunanjim športnim igriščem
  - ZP - območja urejenih javnih zelenih površin - parki
  - ZK - območja namenjena pokopališčem
  - ZD - območja drugih zelenih površin
- območja prometne, energetske, komunalne in okoljske infrastrukture
- območja voda
- območja kmetijskih zemljišč
- območja gozdov
- območja, ki se ne urejajo s PUP

Priloga

KARTA RABE PROSTORA

M 1:15000

(kartografska podlaga: TTN5, 2005; Odlok o prostorsko..., 2004)